

JURIDISKA FAKULTETEN
vid Lunds universitet

Andreas Fagrell

Korruption i övergångsländer

Examensarbete
20 poäng

Helén Örnemark Hansen

Straffrätt

VT 2004

Innehåll

SAMMANFATTNING	1
FÖRORD	3
FÖRKORTNINGAR	4
1 INLEDNING	5
1.1 Introduktion	5
1.2 Syfte och avgränsningar	6
1.3 Frågeställningar	6
1.4 Material och metod	7
1.5 Disposition	7
2 FORSKNINGSÖVERSIKT	9
3 KORRUPTION	12
3.1 En historisk bakgrund	12
3.2 Definitioner	13
3.2.1 Litauen	14
3.2.2 EU	14
3.2.3 TF	14
3.2.4 Reflektioner	15
3.3 Begrepp	16
3.3.1 Bestickning	16
3.3.2 Förskingring	17
3.3.3 Bedrägeri	17
3.3.4 Utpressning	18
3.3.5 Favorisering	18
3.4 Orsaker till korruption	19
3.4.1 Offentliga institutioner och myndigheter	19
3.4.2 Domstolsväsendet	20
3.5 Utbredning	21
3.6 Korruptionens mål	23
3.6.1 Påverkan över politiska beslut	24
3.6.2 Inskränkt information	25
3.6.3 Politiskt skydd	25

3.7	Korruptionens medel	25
3.7.1	Information och makten att använda utpressning	26
3.7.2	Ett gott rykte	27
3.7.3	Ärliga aktörer på den korrupta marknaden	27
3.8	Korruptionens konsekvenser	28
3.8.1	Fattigdom	28
3.8.2	Ojämlighet	29
3.8.3	Investeringar och ekonomisk utveckling	29
3.8.4	Statens trovärdighet	29
3.8.5	Organiserad brottslighet	30
4	ANTI-KORRUPTIVA REFORMER	32
4.1	Öka den politiska ansvarsskyldigheten	33
4.1.1	Politisk konkurrens	34
4.1.2	Insyn i ekonomiskt stöd till politiska partier	35
4.2	Stärka det samhälleliga deltagandet	36
4.2.1	Informationsfrihet	36
4.2.2	Samhällsdeltagande i lagstiftningsproceduren	37
4.2.3	Medias roll	38
4.3	Inskränka och fördela den institutionella makten	39
4.3.1	En oberoende och effektiv dömande makt	39
4.3.2	Tillsyn över den lagstiftande makten	40
4.3.3	Oberoende genomförande av åtal	41
4.4	Skapa en konkurrenskraftig privat sektor	41
4.4.1	Reform angående nya ekonomiska riktlinjer	42
4.4.2	Avskaffa monopol och förenkla för nya företag	42
4.4.3	Insyn i företagets handlingar och marknadsanpassade lönesättningar	43
4.5	Förbättra styrelseskicket inom den offentliga sektorn	44
4.5.1	Meritbaserade tjänsteställningar och en lämplig lönenivå	45
4.5.2	Ökat redovisningsansvar	46
5	LITAUENS KAMP MOT KORRUPTION	47
5.1	Nationella insatser	47
5.1.1	Anti-korruptionsprogram	48
5.1.1.1	Steg 1	48
5.1.1.2	Steg 2	49
5.1.1.3	Steg 3	49
5.1.2	Anti-korruptiv myndighet	49
5.1.3	Lagstiftning	51
5.1.4	Samhällsdeltagande	52
5.2	Internationella insatser	53
5.2.1	EU	54
5.2.2	Internationella organisationer	55
6	AVSLUTANDE KOMMENTARER	56
	BILAGA A	59

Sammanfattning

Denna uppsats syftar till att sammanställa de forskningsresultat rörande fenomenet korruption, och de medel som finns att tillgå för att reducera korruption, i övergångsländer som framkommit under 1990-talet och början av 2000-talet.

När arbetet med efterforskningarna inleddes upptäcktes snabbt att forskningen på internationell nivå angående korruption i övergångsländer är omfattande. Tyvärr upptäcktes även att det inte finns någon naturlig samlingsplats för artiklar, doktrin och rapporter. Den största delen av det skrivna material som finns att tillgå återfinns på olika internationella organisationers hemsidor på internet. Det är mycket sparsamt med utgiven doktrin inom detta område, mycket beroende på att detta ämnesområde är förhållandevis nytt. I kapitel två har därför gjorts en forskningsöversikt, där ett antal framstående forskare vilka både är knutna till den akademiska världen samt internationella anti-korruptiva organisationer, som förhoppningsvis skall vara den av ämnet intresserade läsaren behjälplig för ytterligare efterforskningar.

I kapitel tre kan läsaren ta del av en allmän genomgång av fenomenet korruption enligt internationella riktlinjer. Här berörs definitionsproblemet med korruption samt vilka begrepp som på internationell nivå är sammankopplade med korruption. Vidare behandlas här vilka faktorer som kan orsaka korruption, korruptionens medel och mål samt vilka konsekvenser korruption för med sig.

Uppsatsens fjärde kapitel behandlar de medel som forskningen funnit lämpliga för att bekämpa korruption i övergångsländer. Kapitlet är uppbyggt kring de reformer som tillsammans verkar för anti-korruption. De huvudsakliga reformerna som går igenom är: öka den politiska ansvarsskyldigheten, stärka det samhälleliga deltagandet, inskränka och fördela den institutionella makten, skapa en konkurrenskraftig privat sektor samt förbättra styrelseskicket inom den offentliga sektorn. Inom dessa huvudreformer finns även ett antal faktorer som spelar en viktig roll för att reformerna skall kunna genomföras effektivt. Faktorena behandlas under respektive reform.

För att få en verklighetsförankring i förhållande till uppsatsens teoretiska del har Litauen valts som exempelland. I kapitel fem ges en genomgång av de metoder Litauen har använt för att genomföra anti-korruptiva reformer sedan landets självständighetsförklaring 1990. Litauen är idag fortfarande att klassas som ett övergångsland, då flera anti-korruptiva reformer finns kvar att genomföra. Man har dock kommit en bra bit på väg – vilket belyses i kapitlet – och har sedan självständighetsförklaringen genomfört ett flertal reformer för att motverka den inhemska korruptionen. Kapitlet är uppdelat i en nationell och en internationell del. I den nationella delen går Litauens

antagna anti-korruptionsprogram igenom. Vidare behandlas de reformer som genomförts inom den offentliga sfären och lagstiftningen samt vad som gjorts för att öka samhällets deltagande i kampen mot korruption. Den internationella delen behandlar Litauens medverkan i anti-korruptivt arbete inom EU och internationella organisationer.

Förord

Med denna uppsats avslutas mina dagar i Lund och på Juridicum. Även om jag under hela utbildningens gång varit medveten om att studentens glada dagar är begränsade, är det med blandade känslor jag lämnar skolbänken för att försöka praktisera det virrvarr av kunskap som insupits. I Lund har jag funnit många vänner genom mitt stora fritidsintresse – körsången, och det finns ju inte många andra svenska städer som är lika körtäta. Juridicum har under flera av terminerna varit ett andra hem där dagarna spenderats med studier, fika och...fika.

En av mina största positiva upptäckter med juridiken är dess omfång. Den är involverad i de flesta akademiska ämnesområden, och den finns med i samtliga situationer i vardagen och på arbetsplatsen. Därför blev denna avslutande uppsats en god avslutning och en bra sammanställning på det jag uppskattat med studierna i juridik. Korruption är ett precis lika vitt fenomen som juridiken.

Jag vill rikta ett varmt tack till min handledare Helén Örnemark Hansen för inspiration och för utmaningar.

Främst vill jag dock tacka min hustru, Judith, för alla dessa korrekturläsningar som du genomlidit utan att förstå vad du läste, men framförallt för att du ger mig självförtroende och mod!

Andreas Fagrell, Lund, 2004-05-19.

Förkortningar

CPI	Corruption Perceptions Index
EU	Europeiska unionen
FN	Förenta Nationerna
GRECO	Council of Europe's Group of States against Corruption
NACP	National anti-corruption programme of the Republic of Lithuania
OECD	Organization for Economic Cooperation and Development
STT	Special Investigation Service
TF	Task-Force on Organized Crime in the Baltic Sea Region
TI	Transparency International
WB	The World Bank
WBI	World Bank Institute

1 Inledning

1.1 Introduktion

Under slutet av 1980-talet och början av 1990-talet sköljde den stora självständighetsvågen över de forna Sovjetstaterna i Östeuropa. I och med detta förändrades övergångsländernas samhälle dramatiskt under en kortare tidsperiod.¹ Marknadsbaserad ekonomi infördes, och med denna följde stora utländska investeringar på de nya marknaderna. Ekonomierna hade en explosionsartad utveckling. Tiden efter självständigheten har dock fört med sig stora problem för dessa länder. De har, efter 70 år under kommunistiskt välde, brist på insyn i styrelseskicket. Övergångsländernas lagstiftning har inte heller varit förberedd på de förändrade samhällsstrukturer som följde med självständigheten. Det var ett gyllene tillfälle för den organiserade brottsligheten att starta sin verksamhet, då samhällets insyn i styrelseskicket var obefintlig och statstjänstemännen var mycket mottagliga för mutor. Korruptionen bredde ut sig i dessa länder och hämmade samhällets utveckling vad gäller demokrati och ekonomi.

Problemen som uppstod i de forna Sovjetstaterna har, sedan deras självständighet, djupt engagerat omvärlden. I USA har mycket forskning bedrivits, och i Europa har man insett värdet av att så snabbt som möjligt få in dessa länder som medlemmar i EU. En omfattande forskning har därför bedrivits under 1990-talet och 2000-talet om vilka strategier och metoder som lämpar sig bäst för bekämpning av korruption i övergångsländer som befinner sig i den situation som de forna Sovjetstaterna.

Litauen är ett av de övergångsländer som har drabbats av en kraftig ökning av en öppen organiserad brottslighet efter det att landet blev självständigt i maj 1990. Litauen har dock lagt stora resurser på att få bukt med dessa problem under en så kort tidsperiod som möjligt. Samarbete har inletts med stora internationella organisationer både på en teoretisk och en praktisk nivå. Vidare har Litauen på nationell nivå arbetat hårt för att bekämpa den organiserade brottsligheten. Bland annat har en myndighet bildats för att enbart arbeta med att bekämpa brottslighet förknippad med de organiserade brottssyndikat som är belägna i landet. En av anledningarna till att Litauen har blivit "tvingade" att agera så omfattande och så intensivt är landets önskan om medlemskap i EU. Sedan Litauen blev aktuellt som ansökarland till EU har stor press lagts på landet från EU:s sida att snabbt och effektivt få ordning på sitt rättsväsende. Det har dock varit en positiv press, eftersom detta har inneburit mycket hjälp från EU:s sida, samt ett omfattande samarbete mellan Litauen och EU. En mycket spännande och intressant

---

¹ Begreppet "övergångsländer" syftar på länder som gått från ett samhällssystem till ett annat. Ett exempel är Litauen, som i och med självständighetsförklaringen 1990 gick från ett samhällssystem byggt på kommunistiska ideal med bland annat planekonomi till ett marknadsbaserat och demokratiskt uppbyggt samhällssystem.

utveckling har därför skett med Litauens rättsväsende under de senaste 10 åren angående bekämpningen av den organiserade brottsligheten.

Anledningen till att Litauen fångat mitt intresse har sin grund i att jag befann mig där under en vecka våren 2003. Jag fick då kontakt med en lärare, som på ett mycket öppet och uttömmande sätt förklarade landets utveckling efter självständigheten för mig. Detta resulterade i en uppsats under hösten 2003 som jag i denna uppsats vill bygga vidare på och fördjupa. Vidare har Litauen lagt stora resurser på bekämpningen av korruption, vilket resulterat i att det finns mycket material att ta del av.

1.2 Syfte och avgränsningar

Syftet med denna uppsats är att redogöra för de forskningsresultat som finns angående fenomenet korruption och bekämpning av korruption i övergångsländer för tiden 1990 och fram till idag. Jag vill med min uppsats belysa de olika åsikter som finns angående vilka de bästa metoderna är för att på ett snabbt och effektivt sätt avlägsna korruption från ett land.

För att få en empirisk infallsvinkel i uppsatsen har jag valt att använda mig av de resultat som Litauen uppnått i sin kamp mot korruption efter landets självständighetsförklaring 1990.

Uppsatsen kommer till den större delen att koncentreras till 1990-talet samt de första åren på 2000-talet. Anledningen härtill är att den forskning som bedrivits angående bekämpningsmedel mot korruption i övergångsländer under dessa drygt 10 år är stor. Eftersom jag valt Litauen som ett empiriskt exempel i min uppsats har det, även på denna grund, varit naturligt för mig att koncentrera mig på det arbete som bedrivits mot korruption efter Litauens självständighetsförklaring.

Jag har medvetet valt att endast använda mig av ett land som exempel eftersom syftet med uppsatsen är att belysa de metoder för bekämpning av korruption i övergångsländer som forskningen tagit fram. Den empiriska delen skulle annars bli alltför omfattande.

1.3 Frågeställningar

Uppsatsen har tre frågeställningar:

Den första berör korruption som fenomen. Korruption har existerat under den större delen av den mänskliga historien, men trots detta finns det idag ingen allmängiltig definition på uttrycket. Vad är korruption? Vad orsakar korruption? Vilka konsekvenser för korruption med sig?

Den andra frågeställningen behandlar vilka metoder för att bekämpa korruption som av forskningen anses vara lämpliga för övergångsländer.

Slutligen vill jag i uppsatsen få svar på hur dessa framtagna metoder lämpar sig i realiteten genom att utgå ifrån Litauens ansträngningar med att reducera den inhemska korruptionen.

1.4 Material och metod

Efter det att länderna i östeuropa blivit självständiga, har ett intensivt arbete pågått för att så snabbt som möjligt få dessa övergångsländer att bli redo för ett medlemskap i EU. Stora resurser har därför lagts ned från EU:s sida för att få ansökarländernas samhällsstruktur, ekonomi och rättsväsende upp till den nivå då de kan beviljas medlemskap i EU. Även inom ansökarländerna har omfattande åtgärder genomförts för att så snabbt som möjligt kunna bli fullvärdiga medlemsstater i EU. Det finns därför ett betydande material som berör de åtgärder som genomförts både från nationell sida, från internationella organisationers sida och från EU:s rapporter och dokument. Den del av uppsatsen där jag gör den empiriska undersökningen bygger därför till en stor del på myndighets- och organisationsrapporter rörande bekämpning av korruption.

I den del av uppsatsen som behandlar korruption som fenomen och definitionen av detta, har jag utgått från nationell lagstiftning samt internationella organisationers definitioner. Vidare har rapporter från internationella organisationer och doktrin använts för att få svar på korruptionens uppkomst, utbredning, konsekvenser samt mål och medel.

När jag behandlar de olika metoder som framställs för att bekämpa korruption i övergångsländer, har jag använt mig av internationellt erkänd doktrin, samt forskningsrapporter knutna till de större internationella organisationerna.

Metoden jag använder i denna uppsats är till den större delen den sedvanliga juridiska metoden, där jag genom studier av lagstiftning, förarbeten, myndighetsrapportering och doktrin söker svar på de frågor jag ställt i uppsatsen. Vidare kommer jag att använda mig av en empirisk metod i den del av uppsatsen där jag med hjälp av Litauen som exempel undersöker i vilken utsträckning teorierna fungerar i praktiken.

1.5 Disposition

I uppsatsens inledande kapitel (kapitel 2) har jag valt att göra en kortare överblick över forskningsläget idag angående strategier och metoder att bekämpa korruption.

Kapitel 3 kommer att innefatta en undersökning om fenomenet korruption. Eftersom korruption är ett mycket vitt begrepp inom forskningen och innefattar olikartade definitioner inom olika staters lagstiftning, anser jag det nödvändigt att påvisa dessa skillnader inför kommande kapitel i min uppsats.

För att ge läsaren en inblick i fenomenet korruption, och de problem som uppstår för en stat som är infekterad av korruption, kommer jag även att gå igenom vad som orsakar korruption, vilka begrepp som är sammanlänkade med korruption på en internationell nivå, vilken utbredning korruption har idag, vilka medel och mål som sammanlänkas med korruption, samt vilka konsekvenser korruption för med sig.

Kapitel 4 består i stort av en sammanställning av de strömningar inom forskningen som behandlar metoder för att bekämpa korruption i övergångsländer.

I kapitel 5 kommer jag att göra en empirisk undersökning på de resultat som framkommit under kapitel 3 och 4. För att möjliggöra detta har jag valt att använda mig av Litauen som exempelland.

Jag avslutar därefter min uppsats med kapitel 6, där jag kommer att ge några korta kommentarer angående tankar som framkommit under uppsatsens skrivande.

2 Forskningsöversikt

Materialet som finns att tillgå kring korruption under 1990-talet och de första åren av 2000-talet, består till en stor del av kortare uppsatser och artiklar. Dessa är i sin tur skrivna i mycket skilda sammanhang. I de flesta fall handlar det om artiklar skrivna till akademiska tidskrifter, samt mindre uppsatser skrivna till internationella organisationer. Forskning på internationell nivå rörande korruption idag är därför väldigt utspridd på myndigheter, universitet, tidskrifter och internationella samt nationella organisationer. Det finns därför ingen naturlig "uppsamlingsplats" i dagsläget för det material angående korruption som arbetats fram av forskare.

Denna forskningsöversikt belyses av innehållet i uppsatsen, då jag tar upp forskare vilkas arbetsområde sammanfaller med uppsatsens ämne. De personer jag har valt att lyfta fram i detta kapitel är därmed ingalunda allenarådande eller dominerande inom den generella forskningen kring korruption. Däremot är de alla erkända inom både den akademiska världen och inom de organ som arbetar med praktiska frågor kring korruption. Genom de arbeten de har publicerat kan även den intresserade få hänvisningar till en mängd andra forskare och källor, som inriktat sig på andra forskningsområden gällande korruption.

World Bank Institute (WBI) är ett av de stora internationella organ som arbetar mycket med forskning inom området bekämpning av korruption. De har därför ett antal forskare knutna till sina arbetsgrupper, vilka bedriver ett nära samarbete med länder som är drabbade av korruption.

En av dessa forskare är Maria Gonzales de Asis som arbetar med antikorrupcionprogram inom WBI.² Hon arbetar även aktivt med att lära ut styrelsemetoder, lagstiftning samt antikorrupcioniva åtgärder på nationell och regional nivå genom undervisning till politiker, statstjänstemän och allmänheten. Hon har i sin forskning även publicerat ett antal dokument som behandlar problemen med korruption och hur dessa skall bekämpas.³ Gonzales de Asis har koncentrerat sin forskning till de åtgärder som är lämpligast att utföra på regional och lokal nivå. Hennes syn på hur korruption bäst skall bekämpas i ett land är att man måste starta på den lokala nivån. Hon menar att det är på detta plan man har möjlighet att skapa en dialog och ett samarbete mellan det civila samhället och landets styre som då kan få en större insikt i behoven, efterfrågningarna och kraven från samhällets olika grupper.

---

² Team Maria Gonzales de Asis,

<http://www.worldbank.org/wbi/communityempowerment/CESIteam/asis.html>.
2004-06-19 15:56.

³ Se till exempel, Gonzales de Asis, Maria, *Reducing corruption at the local level*, 2000,
http://www.worldbank.org/wbi/governance/pdf/municipal_eng.pdf
2004-06-19 16:01.

Daniel Kaufmann är ledande expert samt rådgivare inom området globalt styre på WBI.⁴ Hans arbete består av ett stort antal verk rörande akademiska och politiska spörsmål.⁵ Den praktiska delen av Kaufmanns arbete består av rådgivning till politiska makthavare om hur styrelseskick kan förbättras, och hur korruption kan upptäckas och bekämpas. Kaufmann lägger en större vikt än Gonzales de Asis vid de internationella verktygen i sin forskning om kampen mot korruption. Han belyser betydelsen av att landet engagerar sig i internationella organ för att kunna tillgodogöra sig all den erfarenhet och kunskap som samlats hos de internationella samarbetsorganen genom undersökningar och analyser av problemen med korruption. Vidare tar han i sina uppsatser upp vikten av att införliva de konventioner som fastslagits för att på ett effektivare sätt kunna reformera den inhemska lagstiftningen.⁶

Att hitta doktrin inom området korruption är inte svårt. Det finns mycket forskning inom området. Problemen uppstår dock när man vill finna litteratur som lämpar sig för det specifika uppsatsämnet. Detta beror till en stor del på att litteraturen är utspridd på ett antal olika ämnesområden (till exempel statsvetenskap, rättsvetenskap, sociologi, kriminologi, ekonomi med mera). Korruption som fenomen påverkar samhället inom alla dessa områden. För min egen uppsats är det betydelsefullt att finna doktrin som behandlar problem och bekämpning av korruption i övergångsländer som befinner sig i samma situation som Litauen, d.v.s. unga – med avseende på självständigheten – stater med överväldigande problem relaterade till korruption som måste bekämpas effektivt under en kort tidsperiod.

En författare som uppmärksammat dessa problem i sin forskning och sina utgivna böcker är Donatella Della Porta.⁷ Della Porta är professor i sociologi vid universitetet i Florens. Hennes forskningsområden är framförallt politiskt våld, terrorism och korruption. Vad gäller korruption som fenomen, har Della Porta prioriterat forskning angående de sociologiska faktorer som har betydelse för korruptions uppkomst och fortlevnad i ett land.⁸

---

⁴ Daniel Kaufmann, *Director, Global Governance, WBI*,

<http://econ.worldbank.org/staff/dkaufmann/>

2004-06-19 16:04.

⁵ För en sammanställning av Kaufmanns uppsatser och publikationer, se *Papers: Daniel Kaufmann*,

http://www.worldbank.org/wbi/governance/pdf/kaufmann_papers.pdf

2004-06-19 16:05.

⁶ Kaufmann, Daniel, *Corruption: The Facts*, 1997,

http://www.worldbank.org/wbi/governance/pdf/fp_summer97.pdf

2004-06-19 16:05.

⁷ *Curriculum Vitae Donatella Della Porta*,

<http://www.iue.it/SPS/People/Faculty/CurrentProfessors/PDFFiles/DellaPortaPDFfiles/DDP-CV.pdf>

2004-06-19 16:07.

⁸ Se till exempel Della Porta, Donatella, Mény, Yves, *Democracy and Corruption in Europe*, 1997, ISBN L-85567-367-3.

Slutligen vill jag i min forskningsöversikt ta upp en mycket framstående forskare inom området korruption, Susan Rose-Ackerman.⁹ Rose-Ackerman är för närvarande professor i rättsvetenskap vid Yale. Hennes publikationer är omfattande och erkända och behandlar områden som till exempel korruption, demokrati, politisk och ekonomisk utveckling samt politisk filosofi.¹⁰ Rose-Ackerman har bland annat varit anlitad som konsult av World Bank, och är sedan 1994 medlem i Transparency Internationals (TI:s) USA-styrelse. Hon är vidare medlem i den kommitté som utvärderar och analyserar TI:s Corruption Perceptions Index (CPI). Hon är, som ovan påvisats, mycket aktiv gällande både forskning angående korruption och praktiskt arbete för att bekämpa korruption.

---

⁹ *Curriculum Vitae Susan Rose-Ackerman*,
<http://www.law.yale.edu/outside/html/faculty/sroseack/cv-roseackerman.pdf>
2004-06-19 16:08.

¹⁰ Se till exempel Rose-Ackerman, Susan, *Corruption and Government: Causes, Consequences, and Reform*, 1999, ISBN 0-521-63293-5.

3 Korruption¹¹

I kapitel 3 får läsaren en allmän genomgång av fenomenet korruption. Anledningen till detta är att förenkla förståelsen för de medel som används för att bekämpa korruption. Jag kommer därför att göra några historiska nedslag för att ge en bakgrund till fenomenet. Därefter avser jag att gå igenom tre olika definitioner på korruption, samt ge en reflektion över vad som orsakar skillnaderna definitionerna emellan, och varför man inte kan enas om en gemensam definition. Efter kapitlet om definitioner på korruption ser jag det som lämpligt att ta upp och gå igenom några erkända begrepp som innefattas i fenomenet korruption. Vidare kommer jag att se till vad som orsakar korruptions uppkomst, vilken utbredning korruptionen har samt vilka mål som finns och vilka medel som används med korruption.

Jag vill även påpeka att kapitel 3 behandlar den internationella aspekten på korruption, och att det jag skriver i kapitlet i vissa fall skiljer sig från den svenska rättssynen på korruption.

3.1 En historisk bakgrund

Korruption är ingen modern företeelse utan finns med genom hela historien, så även kampen mot korruption. Ursprungligen ville man förhindra stormän från att utnyttja sin maktsposition mot handelsresande, köpmän och hantverkare som bidrog till härskardömets utveckling och välstånd. Om korruptionen spreds bland makthavarna kunde detta leda till rikets förfall.¹² Denna syn på korruption var förhärskande redan från 300-talet f.kr. i bland annat Indien.

Även det romerska riket hade stora problem med den korruption som uppstod i rikets olika provinser.¹³ Det var framför allt under slutet av principatet och början av dominatet som beskattningen i det romerska riket decentraliserades och kontrollen lades på myndigheter i de olika provinserna. Svåra krig och missväxt i riket ledde även till ökade extraskatter, som ofta fick drivas in *in natura*. Dessa faktorer ledde tillsammans till att insynen i de olika provinserna försämrades och att korruptionen frodades i relationen mellan bland annat skatteindrivningsmyndigheter och storgodsägare.

---

¹¹ ”Korruption”, av latinets *corruptio*, fördärvat tillstånd. *Nationalencyklopedin*, band 11, sid. 344.

¹² Kaufmann, 1997, sid. 1.

¹³ ”Romerska riket”, *Nationalencyklopedin*, band 16, sid. 17ff.

England har genom historien haft stora problem med korruption.¹⁴ Under perioden när ätten Stuart innehade kungamakten över England och Skottland (1603-1714) frodades korruptionen i riket framförallt genom rena försäljningar av ämbeten och tjänster till dem som kunde betala.¹⁵ Från början var det därför endast fråga om att genom betalning inneha ett ämbete utan några som helst uppgifter knutna till detta. Ämbetena var dock eftertraktade då de gav innehavaren en upphöjd position i kungariket.¹⁶ Dessa korrupta handlingar fick dock sitt slut, dels genom politiska konflikter som skapades genom de avundsjuke individer som inte fick köpa ett ämbete, dels på grund av en genomträngande förändrad syn på samhällsutveckling och samhällsmoral. Denna utveckling ledde till debatter och åtgärder 1621, 1625, 1626 och 1628 i det engelska parlamentet angående förbud av försäljning av ämbeten.¹⁷

Trots att korruption har setts som en försvårande företeelse för en stats utveckling och välfärd genom historien, har det under 1970- och 1980-talen framkommit alternativa teorier som menar att korruption inte nödvändigtvis behöver ses som en motverkande faktor till en stats utveckling, utan istället till och med kan bidra till dess utveckling.¹⁸ Teoribildarna skiljer på den syn västvärlden har och den syn utvecklingsländerna har på korruption. Teserna pekar på ett flertal exempel bland asiatiska stater där korruption inom en stat och den ekonomiska utvecklingen i denna stat går hand i hand. Dessa teorier accepteras dock av ett fåtal forskare idag. Staten anses idag vara en oersätlig faktor när det gäller ekonomisk utveckling och välfärd i ett samhälle, och man ser på korruption som ett av de största hindren mot ett välmående samhälle med en god offentlig förvaltning, en ekonomisk utveckling och ett effektivt styre med ett väloljat rättssystem.

3.2 Definitioner

Definitionerna – det finns ett flertal – är i stort överrensstämmande med varandra. Det finns dock en del olika prioriteringsvägar som upptäcks då

---

¹⁴ För vidare eftersökningar angående korruption i England under tiden då Stuartätten regerade, se Peck, Linda, L, *Court patronage and corruption in early Stuart England*, 1991, ISBN 0-415-07879-2,

Scott, James, C, *Comparative political corruption*, 1972, ISBN 0-13-179028-5.

¹⁵ För mer information om den skotska ätten ”Stuart”, se *Nationalencyklopedin*, band 17, sid. 363.

¹⁶ Johnston, Michael, *Corruption and Democratic Consolidation*, 1999, sid. 26, <http://www1.worldbank.org/publicsector/anticorrupt/Princeton.pdf> 2004-05-11 20:52.

¹⁷ Johnston, Michael, 1999, sid. 27.

¹⁸ Lui, Francis T, “An equilibrium queuing model of bribery” i *Journal of political economy*, Vol. 93, No. 4, 1985, sid. 760-781, <http://80.www.jstor.org.ludwig.lub.lu.se/cgi-bin/jstor/printpage/00223808/di951032/95p0064i/0.pdf> 2003-10-29 10:31.

man läser definitionerna. Nedan har jag valt tre exempel på definition av korruption. Det första exemplet är hämtat från Litauens strafflagstiftning, där korruption mellan två aktörer inom den privata sektorn är utelämnad. Därefter har jag hämtat EU:s definition på korruption inom den privata sektorn, och slutligen Task-Force on Organized Crime in the Baltic Sea Region:s (TF:s) definition där samtal förs om att innefatta etiska aspekter i definitionen av korruption.

3.2.1 Litauen

Litauiska Seimas¹⁹ definierar korruption som en företeelse som kan beskrivas som vilken handling som helst av en statstjänsteman eller person i motsvarande ställning, som inte handlar i enlighet med de uppdrag myndigheten givit honom/henne, eller främjar sådant handlande till förmån för sig själv eller någon annan, till skada för staten och dess medlemmars intresse.²⁰

3.2.2 EU

EU har i ett rambeslut definierat och kriminaliserat korruption inom den privata sektorn i EU:s medlemsländer.²¹ Enligt rambeslutet bedrivs bestickning om en person direkt eller genom en mellanhand lovar, erbjuder eller ger en annan person, som i någon egenskap leder eller arbetar för ett företag inom den privata sektorn, en otillbörlig förmån.²² Vidare bedrivs muttagning då en person i egenskap av ledande ställning eller som anställd i ett företag inom den privata sektorn direkt eller genom en mellanhand, för egen räkning eller för tredje mans räkning, begär eller tar emot en otillbörlig förmån.²³

3.2.3 TF

Även stora organisationer och sammanslutningar som arbetar för att bekämpa korruption, har framtagit definitioner av korruption. Ett sådant

---

¹⁹ Seimas är Litauens motsvarighet till Sveriges riksdag.

²⁰ *National anti-corruption programme of the republic of Lithuania*, sid.10, <http://www.stt.lt/en/files/programe.pdf>
2004-06-19 16:28.

²¹ *Rådets rambeslut 2003/568/RIF av den 22 juli 2003 om kampen mot korruption inom den privata sektorn*,
http://ue.eu.int/jai-Jo/SV/ST007370_03ORISV.pdf
2004-06-19 16:30.

²² *Rådets rambeslut 2003/568/RIF av den 22 juli 2003 om kampen mot korruption inom den privata sektorn*, art. 2:1a.

²³ *Rådets rambeslut 2003/568/RIF av den 22 juli 2003 om kampen mot korruption inom den privata sektorn*, art. 2:1b.

samarbetsorgan är TF. Detta organ består av de länder som ligger i anslutning till Östersjön tillsammans med EU, och bildades för att bekämpa den organiserade brottslighet som florerar i området. Samarbetsorganets syn på vilka kriterier som skall ingå i definitionen av korruption överrensstämmer med EU:s definition, och är en utökning av Seimas kriterier i den mån att korruption inom den privata sektorn finns med.

TF har dock fört diskussioner om att utöka definitionen till att även innefatta en etisk aspekt. Som exempel på när den rent etiska aspekten orsakar korruption, nämns handlande eller underlåtande grundat på en persons kön, etniska tillhörighet eller trosbekännelse.²⁴ TF har dock inte tagit steget att fullt ut tillföra denna vidgade definition till den traditionella, vilket man förklarar med att en vidare definition skulle leda till ett för stort tolkningsutrymme för dem som arbetar praktiskt med att bekämpa korruption.

3.2.4 Reflektioner

Ett av de större problemen i kampen mot korruption är att veta vad som skall bekämpas. Det finns idag ingen rådande generell definition av fenomenet. Detta beror till stor del på att korruption är gränsöverskridande till sin natur. Dels är den gränsöverskridande inom de olika ämnesområden den berör, dels geografiskt. Korruption blir därför mycket svårt att avgränsa i en gemensam definition. I och med att fenomenet berör olika ämnesområden, så måste hänsyn tas till samtliga faktorer som påverkas inom respektive område. Vidare är korruption som den ser ut idag ofta knuten till organiserad brottslighet som verkar över nationsgränserna, och de länder som är berörda av korruption från samma källa har i många fall en strafflagstiftning som skiljer sig åt vad gäller definitionen på korruptionsrelaterade brott. Detta resulterar i problemet att det krävs en gemensam definition och syn på bekämpningen av korruption, men där hänsyn måste tas till alltför många faktorer inom de berörda ämnesområdena och förändringar i respektive stats strafflagstiftning för att en gemensam global definition av korruption skall vara möjlig. Ett bra exempel på detta problem är att man inte kunde komma överens om en definition av korruption vid skrivandet av FN:s konvention mot korruption som trädde ikraft den 29 September 2003.²⁵ Under förarbetet till denna konstaterade man vikten av att inom FN komma fram till en gemensam definition av fenomenet för att kunna inleda gränsöverskridande samarbete

---

²⁴ Höjbjerg, Jens Henrik, *Corruption, an impediment to democratic and sustainable development*, 2003, sid. 4f,
http://www.balticseataforce.dk/Corruption/CBSS_Seminar_March_2003.PDF
2003-10-29 15:24.

²⁵ *United Nations Convention against Corruption*,
http://www.unodc.org/pdf/crime/convention_corruption/signing/Convention-e.pdf
2004-06-19 16:36.

mellan medlemsländerna i kampen mot korruption. Definitionen uteblev i konventionen.

3.3 Begrepp

De begrepp som ingår i fenomenet korruption är omfattande till antalet. Det finns dock idag några som ingår i de flesta länders strafflagstiftning. Jag kommer nedan att gå igenom fem av dessa.²⁶

3.3.1 Bestickning

"Bribery", som översätts med bestickning, mutande eller tagande av mutor på svenska, är beteckningen på den betalning som ges eller tas emot i ett korrupt förhållande. Att betala eller att ta emot en muta är korruption per se, och skall ses som kärnhandlingen i korruption. En muta är en fastställd och överenskommen summa, en viss procent av ett kontrakt eller någon annan form av ekonomisk förmån som ges till en offentligt anställd som kan ingå avtal i den offentliga sektorns namn, eller i övrigt kan ge förmåner till företag eller individer.

Det finns idag ett antal uttryck som är likvärdiga med *"bribery"*. Exempel på sådana är:

"Kickbacks" som kan översättas med *"Pengar under bordet"*

"Gratuities" som kan översättas med *"Dusör/Penninggåva"*

"Grease money" Som kan översättas med *"Muta/Smörjda pengar"*²⁷

Samtliga dessa begrepp syftar på ett korrupt förhållande mellan en offentligt anställd och ett företag eller en individ. De avser bestickning med avseende på att få en snabbare och smidigare behandling av ärenden med byråkratisk natur, eller med avseende på andra förmåner. Exempel på förmåner som kan erhållas är politiska förmåner, skatteförmåner, miljöskattförmåner och marknadsmässiga förmåner.

---

²⁶ Genomgången av dessa begrepp grundar sig i internationella tolkningar av begreppens innebörd. Förklaringarna av begreppen kan därför skilja sig från den tolkning det svenska rättsväsendet har på respektive begrepp.

²⁷ Benämningen för handlingen som leder till *"greasy money"* är *"grease someone's palm"* som kan översättas med *"att smörja någon/att erbjuda någon en muta"*.

3.3.2 Förskingring

”*Embezzlement*”, som benämns förskingring på svenska, definieras som stöld av offentliga medel av en offentligt anställd. Det är därför en fråga om ett otillbörligt tillägnande av offentliga medel. Förskingring sker då en offentligt anställd begår stöld från den offentliga myndighet där han är anställd, samt av medel han förvaltar med redovisningsansvar inför den offentliga sektorn. Begreppet förskingring är dock inte i sig knutet till den offentliga sektorn, utan kan även begås av en anställd med redovisningsskyldighet på ett privat företag.

Förskingring är inte att klassa som korruption, om man ser på den kriminella handlingen ur en strikt juridisk synvinkel.²⁸ I rättslig bemärkelse definieras begreppet korruption som en transaktion mellan två individer där den ena är offentligt anställd, och den andra är civil. Den offentligt anställda bryter mot lagen i samband med transaktionens genomförande för att erhålla en förmån i form av en muta. Förskingring skall därför klassas som stöld, eftersom den kriminella handlingen inte innefattar den civila partens inblandning.

Anledningen till att begreppet förskingring trots detta sammanlänkas med korruption på internationell nivå är att allmänheten berövas när offentliga medel förskingras. Det är dock inga civila medel som stjäls, och därför har inte den enskilda individen någon laglig rätt att representera sig själv när förskingringshandlingen prövas vid rättegång. Det är detta som är den stora faran med förskingring inom korrupta myndigheter och offentliga institutioner, och det är på grund av detta som förskingring sammanlänkas med korruption.²⁹ Förskingring frodas ofta i offentliga institutioner och myndigheter där insynen från allmänheten är begränsad, och där en egenskapad moralisk anda utvecklas, skild från den allmänliga moraliska synen. Samhället har då ingen möjlighet att motverka den förskingring som sker, eftersom korruptionen täcker samtliga institutioner och myndigheter och därmed kan hållas dold. Förskingring är därför ett utvecklingsled av korruptionen, och den kriminella handling som i många fall åsamkar den största skadan på statens ekonomiska utveckling.

3.3.3 Bedrägeri

”*Fraud*” är ett brott av ekonomisk natur som involverar någon form av bluff, svindleri eller falskhet. Det är en bredare rättslig term än bestickning och förskingring. Bedrägeri kan exempelvis äga rum när offentliga myndigheter eller institutioner är involverade i illegala handelsnätverk, penningtvätt och utpressning, samt när statliga byråer och representanter för

---

²⁸ *Corruption – Definitions and Concepts*, Ch. 2, Report commissioned by NORAD and prepared by Inge Amundsen, Chr. Michelsen, 2000, http://www.norad.no/default.asp?V_DOC_ID=664 2004-06-19 16:40.

²⁹ *Corruption – Definitions and Concepts*, Ch. 2.

dessa skyddar förfalskningsbrott, smuggling, narkotikatillverkning, handel med narkotika och annan organiserad ekonomisk brottslighet. Begreppet bedrägeri blir därmed aktuellt när politiker och byråkrater anställda inom den offentliga sektorn får sin beskärda del av vinsten för att blunda för den kriminella verksamhet som pågår. Bedrägeriet klassas som grovt då politiker och anställda inom den offentliga sektorn har en aktiv roll i den organiserade brottsligheten.

3.3.4 Utpressning

”*Extortion*” är begreppet för pengar eller andra medel som avtvingas en individ med hjälp av tvång, våld eller hot om möjlighet att använda våld.

Den klassiska ”maffiastilen” bygger på att framtvinga pengar mot skydd och säkerhet. Den går ut på att skapa en känsla av osäkerhet och rädsla bland anställda inom den offentliga sektorn, företag eller civila där dessa utsätts för hot och trakasserier. När detta sker kan maffian träda in och ”erbjuda skydd” genom utpressning och framtvingade pengar. Endast de som betalar maffian slipper hot och trakasserier.

Utpressning är i grunden en korrupt handling. Skillnaden mot exempelvis bestickning är dock att utpressning inte är en uppgörelse som bägge parter ingått med fri vilja. Även våldsnivån skiljer utpressning från övriga korrupta handlingar.

Utpressning sker enligt den klassiska synen ”underifrån”. Ett typexempel är när en maffia möjliggör inflytande på offentligt anställda, hela myndigheter och företag genom hot och trakasserier. De förmåner maffian då framtvingar är handelsmöjligheter och handelsprivilegier samt skattebefrielse och rättslig immunitet. En annan form av utpressning som ökar i de länder som nyligen blivit självständiga är den som sker ”ovanifrån”. Detta sker när staten själv agerar maffia och de myndigheter som står för statens rättssäkerhet, såsom polis, domstolsväsende, åklagarmyndighet och militär avtvingar allmänheten pengar och andra förmåner för att skydda dem från hot och trakasserier. Denna form av utpressning sker ofta mot företag inom den privata sektorn eftersom enskilda privata företag inte är beredda att kämpa mot utpressningen. Företagen kan då vänta sig påtryckningar i form av oskäligt höga skatter, kraftigt fördröjda behandlingar av tillståndsansökningar, upprepade och brutala inspektioner och andra former av trakasserier.

3.3.5 Favorisering

”*Favouritism*” är en form av maktmissbruk där individer eller företag i den privata sfären favoriseras. Offentliga medel distribueras av en myndighet eller en anställd individ vid en offentlig myndighet till vissa utvalda

förmånstagare i den privata sektorn. Hur pengarna har blivit offentliga medel är en oviktig faktor vid favorisering. Denna form av maktmissbruk grundar sig i den naturliga mänskliga benägenheten att gynna släkt och vänner. Begreppet favorisering kan relateras till korruption på det sättet att för att favorisering skall vara möjligt att genomföra krävs en utbredd korruption och en begränsad möjlighet till insyn i det offentliga från allmänhetens sida. Favorisering blir därmed det odemokratiska sätt på vilket offentliga medel fördelas till allmänheten, medan korruption berör det odemokratiska sätt på vilket medel från allmänheten blir offentliga.

På det politiska planet berör favorisering den förkärlek politiker och statliga ämbetsmän, som har tillgång till offentliga medel och makt att fördela dessa, har att ge ekonomiska fördelar till utvalda individer eller företag. Det kan exempelvis röra sig om att tillsätta en nära vän på en tjänst i en statlig myndighet oavsett dennes kvalifikationer för tjänsten.

3.4 Orsaker till korruption

Det är ett allt för stort arbete att söka finna alla faktorer som kan vara orsaker till att korruption uppstår. Detta beror på de många olika styrelseskick och samhällsstrukturer som existerar världen över. Nedan kommer jag därför att se generellt på vilka orsakerna är som leder till korruption inom några områden av en stats offentliga sektorer.

3.4.1 Offentliga institutioner och myndigheter

Gonzales de Asis pekar i sin artikel på tre grundläggande omständigheter som har visat sig vara bidragande till korruption i stor utsträckning:

- 1) en grundläggande otillfredsställdhet med ett visst system
- 2) bristande samhällsinformation och myndighetsinsyn
- 3) få fall av korrumperade tjänstemän rapporteras³⁰

Risken för korruption ökar, menar Gonzales de Asis, då lokala tjänstemän blir tilldelade nya ansvarsområden och uppgifter, samt då fler tjänstemän utsätts för att utföra kvalitativa samhällsuppgifter i kombination med en låg budget.³¹ Vanliga exempel på otillfredsställdhet bland personal inom myndigheter är till exempel bristen på effektivitet, låga löner, press från överordnade, osäkerhet vad gäller administrativa tillvägagångssätt för samhällstjänster, band till närstående, traditioner samt icke-meritbaserade

---

³⁰ Gonzales de Asis, 2000, sid. 2f.

³¹ Gonzales de Asis, 2000, sid. 3.

anställningar. Vidare skriver hon att bristen på samhällsinformation och myndighetsinsyn leder till att statliga tjänstemän kan använda sig av den hemlighetsstämpel som råder kring myndigheterna för att lättare kunna ta emot mutor. Om risken för att en statlig tjänsteman anmäls och straffas då han blir påkommen med att ta emot en muta är minimal, blir detta en stor bidragande faktor till korruption. Om en statlig tjänsteman kan räkna med en större vinst vid muttagning relaterat till straffets storlek vid en eventuell dom, är steget nära till korruption.

Kaufmann koncentrerar sig på bristande samhällsinformation och myndighetsinsyn som orsaker till korruption. Han menar att trots att majoriteten av politiker och statliga tjänstemän är rena från korruption räcker det med att en mycket liten del av dessa utnyttjar den diskretion som finns inom olika myndigheter och dess uppgifter för att skadan för samhället skall bli omfattande. Han framlägger bland annat följande exempel på myndighets arbetsuppgifter som behöver reformeras för att bli rena från korruption: licensbehandlingar, passhandlingar, gränskontrollsbevakning, omfattande importrestriktioner med mera.³²

3.4.2 Domstolsväsendet

1999 fick Edgardo Buscaglia och Maria Dakolias i uppdrag av The World Bank (WB) att skriva en rapport om vilka orsaker det finns till korruptions uppkomst inom domstolsväsendet.³³ Rapporten presenterades i augusti 1999 för WB.³⁴ I rapporten framlades en modell som blivit erkänd och använd:

Vissa organisatoriska strukturer och speciella beteendemönster inom offentliga institutioner och myndigheter i utvecklingsländer leder till att de blir utsatta för spridande av korruption på samtliga nivåer. Detta kan resultera i entropi hos myndigheterna, där det organisatoriska systemet och dess beteendemönster utvecklas till att leva i symbios med korruption, och myndighetens egentliga uppgifter hindras. Teorin om korruption inom domstolsväsendet bygger på organisation kontra marknadskraft, och förutsätter att möjligheterna för anställda inom domstolsväsendet att begå korruptionsrelaterade brott ökar på grund av följande faktorer:

---

³² Kaufmann, 1997, sid. 9.

³³ Edgardo Buscaglia är forskare vid Hooverinstitutet vid Harvards universitet samt ledande expert inom juridik samt ekonomi vid WBI med mera. För ytterligare eftersökningar om Buscaglia, se

Edgardo Buscaglia,
<http://www-hoover.stanford.edu/bios/buscaglia.html>
2004-05-26 18:49.

Maria Dakolias arbetar som rådgivare vid WBI.

³⁴ Buscaglia, Edgardo, Dakolias, Maria *An analysis of the causes of corruption in the judiciary*, 1999,
<http://www4.worldbank.org/legal/publications/Corruption-72.pdf>
2004-04-28 09:19.

En högre koncentration av interna organisatoriska uppgifter som samlas på färre beslutsfattare inom en myndighet. Vad gäller domstolsväsendet kan det till exempel röra sig om domare som koncentrerar en större del av administrativa och lagskapande uppgifter till deras område.

En ökning angående antalet, och komplexiteten, av rutiner kombinerat med en brist på möjligheter till kontroll av och insyn i en myndighet.

En ökad osäkerhet vad gäller rådande författningar, doktriner och regelverk. Det kan då röra sig om inkonsekvens angående antalet stämningsansökningar som faktiskt har inkommit till domstolar på grund av brister i domstolarnas rapporteringssystem eller avsaknaden av rättsvetenskapliga databaser.

En ökning av svikligt beteende bland de politiska partierna, där de kräver legala eller illegala tjänster från en myndighet eller en anställd på en myndighet. Exempel på detta kan vara då ett politiskt parti kräver att domstolsväsendet tolkar lagen på ett gynnande sätt för det politiska partiet.

Inom den ram som ovan delats upp i punkter beror förutsättningarna för att en anställd inom domstolsväsendet skall begå korrupta handlingar på hur stor makt marknaden har samt hur domstolsväsendets organisation ser ut.

3.5 Utbredning

Korruption är utbredd över hela världen, och ingen av våra världsdelar kan säga att de har full kontroll över korruption. Det visar TI:s CPI 2003.³⁵ Inte minst i Europa brottas ett flertal stater med svår korruption. Grekland, Italien och Polen är exempel på stater som är medlemmar i EU och som har omfattande problem med korruption att bekämpa.³⁶ I övrigt kan man utläsa från CPI 2003 att det är länder i Afrika, Asien och Sydamerika som brottas med den största utbredningen av korruption. Samtliga länder med störst utbredning av korruption är utvecklingsländer och inte utvecklade demokratier.

Att till fullo kunna kartlägga korruptionens utbredning är dock en omöjlighet. Den största anledningen till detta är att korruption är ett

---

³⁵ Se bilaga A.

³⁶ Även Sverige kommer troligtvis att sjunka på TI:s CPI 2004 på grund av den uppmärksammade korruption som har pågått inom det svenska systembolaget. Dessa fall är dock inte ännu avgjorda vid svensk domstol vid denna uppsats skrivande.

offerlöst brott.³⁷ Den ursprungliga formen av korruption, nämligen bestickningen, grundar sig ju i att två parter kommer överens om ett utbyte av förmåner. En bieffekt av att brottet är offerlöst blir vidare att överenskommelsens genomförande hemlighålls då detta är i bägge parter intresse. Mörkertalet av korrupta handlingar är därför mycket omfattande, och skadar möjligheten till en tydlig kartläggning av korruptionens utbredning.

I augusti 1999 skrev Daniel Treisman en artikel om orsaker till korruption.³⁸ I denna artikel grundade han sina resultat på framtagna statistik från ett antal genomförda empiriska undersökningar angående korruptionens utbredning.³⁹ Dessa empiriska undersökningar sträckte sig från den dag han skrev artikeln och 20 år bakåt i tiden. Efter en sammanställning och analys av undersökningarna kom han fram till följande resultat angående utbredningen av korruption:⁴⁰

Det är inte på något sätt avgörande att en stat är demokratiskt uppbyggd idag vad gäller utbredningen av korruption i staten. Det som gör skillnad mellan hur utbredd korruptionen är inom olika stater är hur länge staten har varit en demokrati.

Gamla kulturella och institutionella traditioner är en betydande faktor angående korruptionens utbredning i en stat, och inte nödvändigtvis de idag dominerande moraliska principerna. Det har i de empiriska undersökningarna till exempel kunnat påvisas att utbredningen av korruption i en stat minskar i förhållande till att andelen protestanter i samma stat ökar. Undersökningarna visar på att det är protestanters positiva syn på ekonomisk utveckling och demokrati som är en avgörande faktor för detta förhållande.

Det tredje resultatet som kunde utläsas var att idag självständiga stater med en historia som koloni har en låg korruptionsnivå. Före detta brittiska kolonier utmärkte sig bland sådana stater. En del av detta kan förklaras med att dessa stater sedan många år tillbaka har utvecklade common law system, men en ännu större anledning är enligt undersökningarna det brittiska arv i form av en speciell rättskultur som styr det sätt på vilket lagen skipas och efterlevs.

---

³⁷ Det finns självklart offer i samband med en korrupt handling, se kap. 3.8. Anledningen till att jag här ser på en korrupt handling som ett offerlöst brott är avsaknaden av ett direkt offer, då det rör sig om en överenskommen kriminaliserad transaktion mellan två individer.

³⁸ Treisman, Daniel, *The causes of corruption: A cross-national study*, 1999, <http://web.hhs.se/site/Publications/workingpapers/No149web.PDF> 2004-04-29 10:29.

³⁹ Treismans artikel behandlar även orsaker till korruption. Anledningen till att jag valt att införa hans artikel under kap. 3.5 är att jag anser det vara av intresse för läsaren att jämföra hans resultat med bilaga A.

⁴⁰ Treisman, 1999, sid. 52ff.

Ett av de tydligaste bevisen angående korruptionens utbredning som framkom vid undersökningarna var att stater med en god ekonomisk utveckling effektivt minskade sin korruptionsnivå. Det fanns här även ett tydligt samband mellan den ekonomiska utvecklingen i en stat, rationalisering av det allmännas och det offentligas roller i samhället samt spridande av utbildning.

3.6 Korruptionens mål

Korruption kan relateras till en marknad för politiska intressen där äganderätter utbytes.⁴¹ Potentiellt korrupta individer är intresserade av de beslutsfattare inom den offentliga sektorn som anslår förmåner eller ålägger kostnader. Målet är därmed att kunna påverka de beslut som tas angående förmåner eller kostnader till allmänheten, och därmed kunna dra fördelar av det system som administrerar de statliga resurserna.

Rose-Ackerman urskiljer tre övergripande och utsatta målområden för korruption i den offentliga sektorn:⁴²

1. *Privata ersättningar av varor och tjänster som är nödvändiga för staten.* I det här fallet är den politiska hyran skapad av beslutet av staten att betala mer för privata resurser än vad värdet är på dessa är för säljaren i det mest lönsamma alternativa användandet.⁴³ Hyran, som i det här fallet är lika med den här skillnaden, återges sedan delvis till den offentligt anställda som påverkat det förmånliga beslutet som en olaglig provision – muta. Erbjudanden från staten på varor och tjänster som ligger över marknadsvärdet ingår i denna kategori.
2. *Försäljning eller distribuering av varor och tjänster administrerad, producerad eller tidigare ägt av staten.* Den politiska hyran skapas här genom att staten accepterar en mindre betalning för egendomen eller resursen än vad en privat köpare hade varit beredd att betala. I det här fallet – liksom i fall 1. – är hyran lika med skillnaden i värdet, och en del av skillnaden återges till den korrupta offentligt anställda som påverkat transaktionen. Exempel på korrupta handlingar inom detta målområde för korruption är försäljning av offentliga varor till underpris, eller garantier på kontrakt som tillförsäkrar en viss vinst.

---

⁴¹ Della Porta, Donatella, Vannucci, Alberto *Corrupt Exchanges. Actors, Resources, and Mechanisms of Political Corruption*, 1999, ISBN 0-202-30600-3, sid. 35.

⁴² Rose-Ackerman, Susan, *Corruption: a study in political economy*, 1978, ISBN 0125963505, sid. 61-63.

⁴³ Det ekonomiska uttrycket ”*Political rent*” är här översatt med ”*politisk hyra*” och innebär skillnaden mellan det anslagna värdet på resurser av den privata sektorn och vad offentligt anställda betalar – eller mottager – för att förvärva – eller överlåta – äganderätter på resurserna.

3. *Påläggandet av sanktioner eller beslut om kostnader.* Den politiska hyran i detta tredje målområde kommer från makten att undkomma bestraffningar eller kostnader och är lika med den förmodade förlusten för de privata intressena, det vill säga det den privata företagaren som mest är villig att betala för att undvika bestraffningar eller kostnader. Aktörerna inom detta målområde är de offentligt anställda som har makten att avslöja och godkänna handlingar som bryter mot befintliga regler, och som också kan hota med liknande handlingar.

Målsättningen för en korrupt individ i den privata sektorn är därmed att förskaffa sig äganderättigheter genom att använda sig av politisk hyra. Motsvarande målsättning för en korrupt offentligt anställd är att förskaffa sig pengar genom att använda sig av politisk hyra.

3.6.1 Påverkan över politiska beslut

När politiska beslut tas av offentliga myndigheter – med kompetens att ta sådana beslut – blir besluten bindande för hela samhället.⁴⁴ Baserade på institutionella regler angående procedurförfaranden och modeller för offentlig förvaltning, blir de tagna besluten tillämpliga på hela samhället oavsett om de är tagna av en eller flera beslutsfattare. Sådana beslut är suveräna till sin natur i den meningen att de står över konkurrerande regler och beslut om inte dessa härrör från en i författningshierarkin högre beslutsordning. Besluten är också bindande och för med sig sanktioner som är uppbackade av det statliga monopolet på användandet av våld.

Korrupta individer i den privata sektorn försöker påverka sådan beslutsföreläggelse inom offentliga myndigheter till sin egen fördel genom bestickning. Det effektivaste sättet att göra detta är att identifiera en kontakt som innehar en position där han kan påverka beslutsprocessen. Två typer av sådana kontakter kan bli aktuella som mottagare av mutor. Det kan röra sig om en korrupt kontakt som har en offentlig position där han har möjlighet att ta beslut som är hemliga för allmänheten. Den andra typen av korrupt kontakt är den som besitter en position där han kan påverka de beslut som skall tas av flera offentligt anställda gemensamt. När det rör sig om en grupp av offentligt anställda som fattar gemensamma beslut, är det viktigt för bestickaren att veta exakt hur många beslutsfattare är samt vilket inflytande varje enskild individ har vid beslutsfattandet. Bestickaren måste veta vem som skall mutas och i vilken omfattning.

En viktig faktor för bestickaren vad gäller politisk påverkan är stabilitet i den offentliga sfären. Korrupta individer eller grupper i den privata sektorn är mer villiga att ”göra affärer” när en enskild individ eller grupp innehar

---

⁴⁴ Della Porta, Donatella, Vannucci, Alberto, 1999, sid. 40ff.

makten inom en offentlig myndighet under en längre period utan att bli utbytta. Detta leder till att bestickaren, med kontinuerliga bestickningar, kan kontrollera beslutsfattandet på myndigheten utan att behöva oro sig för ”investeringsperioden”, eller att behöva lägga resurser på fel person.

3.6.2 Inskränkt information

Vid sidan av diskreta beslut kan en politisk hyra bero på utgången av ett offentligt beslut vilket garanterar särbehandling av en individ. I det här fallet är kunskapen om förarbetena, som är hemliga för allmänheten, till beslutsfattandet av stor vikt för att bestickaren skall nå sitt mål med korrruptionen.⁴⁵ Det korrupta utbytet består då i att en offentligt anställd med insikt i förarbetenas procedurer och delbeslut förmedlar information till bestickaren som ökar sina möjligheter att kunna påverka under förarbetenas gång och därmed även en ökad grad av påverkan vid det slutliga beslutet.

3.6.3 Politiskt skydd

Vid vissa tillfällen engagerar sig inte individer inom den privata sektorn i korrupta handlingar för nå speciella fördelar, utan för att bibehålla ett generellt skydd av deras rättigheter. Detta kan ske antingen genom korrupt utbyte eller genom en god relation till staten. Politiska garantier har makten att förhindra eller att lösa uppkomna tvister med hjälp av både legala och illegala åtgärder. Det kan röra sig om obetalda mutor, lovade tjänster som inte blivit utförda, kontrakt som inte blivit fullföljda eller otillfredsställt skydd av rättigheter. Att då ha möjligheter till skydd av politiska garantier reducerar osäkerheten hos individen angående framtida transaktioner, eftersom individen då kan lita på att få hjälp av garanten om några problem skulle uppstå. En sådan osäkerhet råder ofta i stor utsträckning i länder med omfattande korrruption, och där staten är ostabil med dålig insyn i beslutsfattandet från allmänhetens sida.⁴⁶ Målsättningen för bestickaren är i dessa fall att med hjälp av sin garant kunna driva sin verksamhet utan att påverkas av legala eller illegala tvister.

3.7 Korrptionens medel

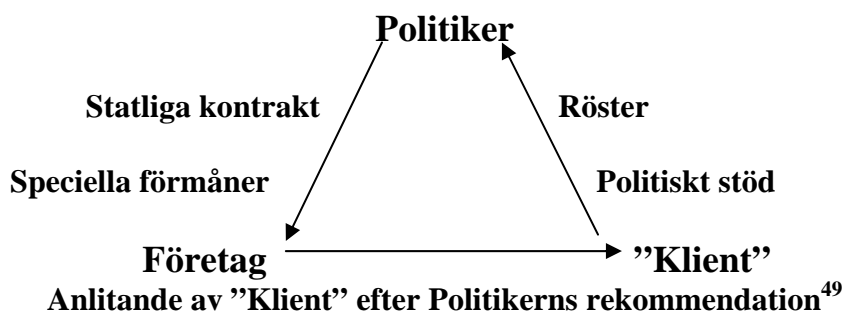
De medel som finns att tillgå för den korrupta individen är omfattande till antalet. Utbyte av pengar mellan två korrupta parter är det klassiska medlet för korrruption. I vissa fall kan det dock röra sig om byteshandel där värdet på tillgången som erbjuds av bestickaren är mindre än den förvärvade

---

⁴⁵ Della Porta, Donatella, Vannucci, Alberto, 1999, sid. 43.

⁴⁶ Della Porta, Donatella, Vannucci, Alberto, 1999, sid. 44.

politiska hyran.⁴⁷ De medel ett företag använder i ett korrupt förhållande med den politiska sfären kan beskrivas i ett triangulärt utbyte:⁴⁸

3.7.1 Information och makten att använda utpressning

Korrupta agenter behöver olika typer av information för att kunna överlämna sina tjänster på ett övertygande sätt. Att, som korrupt agent, inneha gedigen information ger agenten möjligheten att förenkla och effektivisera ett kontaktnät med individer som är intresserade av ett korrupt utbyte. Agenten kan vidare välja ut en tillförlitlig ”affärspartner” bland flera intressenter, bibehålla hemlighållandet av andra korrupta aktörer angående deras illegala handhavanden, och avskräcka den som vill dra sig ur överenskommelser med agenten. Den information agenten innehar i dessa fall är inte grundläggande för att ett korrupt utbyte skall vara genomförbart, utan är istället en förutsättning och en säkerhet som möjliggör en korrupt uppgörelse för agenten med en minimal risk för komplikationer.

Att inneha information om en person som är involverad i kriminaliserade aktiviteter, eller information om en person som har kännedom om pågående kriminaliserade aktiviteter är mycket användbart för den korrupte individen i dennes verksamhet. För att kunna anskaffa sig dylik information krävs utförande av spioneri. Sådana aktioner utförs i de flesta fall av anlitade professionella utövare.⁵⁰

Att inneha komprometterande information möjliggör kontroll över en individs vilja, eller att kunna stoppa beslut som skulle gå emot ens intressen. Det är med andra ord en maktkälla som är ett effektivt instrument när det gäller att påverka andra korrupta aktörer eller att säkerställa sin egen korrupta verksamhet.

⁴⁷ För en förklaring av den politiska hyran, se not 35.

⁴⁸ Della Porta, Donatella, Vannucci, Alberto, 1999, sid. 53.

⁴⁹ ”Klient” kan vara **Företag** om detta är tillräckligt inflytelserikt i den privata sfären, eller ett annat företag eller individ med tillräckligt inflytande som anlitas av **Företag** efter politikerns rekommendation.

⁵⁰ Della Porta, Donatella, Vannucci, Alberto, 1999, sid. 56.

3.7.2 Ett gott rykte

En korrupt offentligt anställd säljer de resurser som är sammanlänkade med hans besuttna maktposition inom den myndighet han arbetar. Dock kan aldrig dennes makt beräknas exakt vad gäller omfattningen och stabiliteten vid korrupta uppgörelser. Ett av orosmomenten som den korrupta motparten har att brottas med är vilken kvalitet han kan förvänta sig från den offentligt anställdas tjänster. Den korrupta motparten måste därför känna tillit till den offentligt anställda. Att känna tillit till en korrupt individ är dock motsägelsefullt i sig självt. För den offentligt anställda är det därför ingen lätt uppgift att få en korrupt motpart att känna tillit till att de tjänster som ingår i det korrupta utbytet kommer att genomföras till belåtenhet för motparten. Den korrupta individen måste därför bygga upp ett gott rykte inom den korrupta sfären. Detta ställer höga krav, där en god stabilitet under en längre period i den politiska maktsfären krävs. Vidare krävs det att de tjänster den korrupta individen utför sker till full belåtenhet för motparten utan något undantag. Lyckas detta kan en förtroendebank byggas upp gentemot potentiella motparter, och den korrupta offentligt anställda behöver då till slut inte längre bevisa sin trovärdighet inför varje ny uppgörelse.

3.7.3 Ärliga aktörer på den korrupta marknaden

För alla aktörer på den korrupta marknaden är det viktigt att ha ett rykte om att vara ärlig och hederlig. På den korrupta marknaden behövs i många fall en viss nivå av samarbete mellan de olika aktörerna, eftersom – som jag ovan påvisat – det finns en stor risk att korrupta aktörer försöker lura varandra. Även grunderna för samarbete inom korruptionens verksamhet är känsliga för svek. Om det inte finns en ”skyddande byrå” som har makten att rensa ut avvikare från den korruptiva sfärens regelverk, kan även de säkraste korrupta utbytena gå fel.⁵¹ Om inte den korrupte individen känner att han kan lita på politikern som han ska göra utbytet med, kommer han försöka undvika betalning för utförda tjänster till politikern innan han sett resultatet på de utförda tjänsterna. Om den korrupte politikern å sin sida inte litar på sin utbytespartner kommer han att utkräva ersättning innan tjänsterna utförs.

Det har därför skapats ett antal regler emellan de korrupta aktörerna för att kunna urskilja vem som är ärlig och trovärdig och vem som inte är det. Korrupta individer som litar på varandra och som föredrar ett ärligt korrupt utbyte sinsemellan respekterar de uppställda regler som är framtagna i den korrupta sfären, och som kommer att ingå i kontraktet som upprättas dem emellan. När dessa regler inte missbrukas kan ärligheten och tilliten i de korrupta utbytena vara mycket effektiva. Detta leder till långvariga och kontinuerliga utbytesperioder, vilket i sin tur leder till att de oärliga korrupta aktörerna får stora problem med att starta upp nya korrupta utbyten och

---

⁵¹ Della Porta, Donatella, Vannucci, Alberto, 1999, sid. 60.

infiltrera befintliga. Den som inte håller sig till de i kontrakten uppställda reglerna kan bli svartlistade på den korrupta marknaden.

3.8 Korruptionens konsekvenser

De konsekvenser korruption för med sig inom en stat är ett flertal. De kan dock i stort sett samlas under två övergripande områden, nämligen sociala och ekonomiska konsekvenser. Under de senaste åren har ett flertal undersökningar visat på de stora konsekvenser med en utbredd korruption som drabbar de sociala och de ekonomiska områdena inom en stat.⁵²

3.8.1 Fattigdom

För många individer och familjer i en stat där korruption är utbredd är den tydligaste konsekvensen fattigdom. Fattigdom i ett land sammanlänkas ofta med en omfattande administrativ korruption inom staten. Den stora anledningen till detta är att fattigdomen i sig föder korruption, då dessa stater har färre resurser att lägga på åtgärder och reformer för att bibehålla öppenheten i statens handlingar och samhällets möjlighet till insyn i myndigheter och institutioners verksamhet. Det kan röra sig om brist på datoriserade system, personalbrist och en undermålig utbildningsnivå. Korruption kan då utvecklas, växa och möjliggöra korrupta handlingar för den offentligt anställda. Detta leder till ett cirkelproblem för staten vars fattigdom skapar korruption som i sig ytterligare förvärrar fattigdomen.

Korruption kan även ha en direkt inverkan på fattigdomen hos en individ. När korruption eliminerar statliga förmåner, berättigande till pension eller statliga medel till allmännyttan drabbar detta de fattiga i ett land mycket hårt och direkt. Statens säkerhetsnät faller då bort och hindrar de fattiga från att kunna använda sig av sina grundläggande rättigheter.

En annan direkt konsekvens som korruption kan ha vad gäller fattigdomen hos en individ är ”den vardagliga korruptionen”. I vilken omfattning individerna i en stat är inblandade i korrupta handlingar beror till en stor del på hur korrupt den offentliga sektorn är. Även om denna form av korruption drabbar individer i statens samtliga samhällsklasser, är det tydligt att de fattiga drabbas hårdast.⁵³

---

⁵² *Anticorruption in Transition. A Contribution to the Policy Debate*, 2000, ISBN 0-8213-4802-7, sid. 18,

<http://www.worldbank.lt/docs/act.pdf>

2004-06-19 16:54.

⁵³ *Anticorruption in Transition. A Contribution to the Policy Debate*, 2000, sid. 20.

3.8.2 Ojämlighet

Ojämlikheten i korrupta stater håller i många fall en oroväckande hög nivå. Även om det finns ett antal bidragande faktorer till en ökad ojämlikhet i en stat, skall korruption ses som en av de största. Korrupt verksamhet är nämligen en marknad som är beroende av stora transaktioner. Det är då en liten kärngrupp i staten som har möjlighet att vara med i den korrupta verksamheten, och som kan dra nytta av samhällsliga och ekonomiska förmåner.

3.8.3 Investeringar och ekonomisk utveckling

Det är ett sedan länge accepterat faktum att företagsinvesteringar är mycket känsliga för svängningar och osäkerhet i affärsklimatet. Genom att skapa och öka en sådan osäkerhet, kan korruption öka kostnaderna för företagsinvesteringar och kontinuerligt reducera investeringsnivån inom den privata företagssektorn. Även här rör det sig främst om att vissa utvalda företag, som har tillräckliga resurser, får möjligheten att utnyttja det korrupta systemet. När marknaden blir osäker för småföretagarna är det av mycket stor vikt att staten går in med stöd till dessa. I en stat där offentligt anställda är korrupta i en stor omfattning försvinner detta stöd i form av ekonomiska förmåner till ett fåtal utvalda företag. De i korruptionen involverade företagen får därför en god ekonomisk utveckling, och kan göra stora investeringar. Det räcker dock inte med att dessa få företag utvecklas för att det skall påverka statens ekonomiska utveckling i en positiv riktning, eftersom de mindre företagens – som står utanför det korrupta systemet – ekonomiska utveckling är en avgörande faktor för statens ekonomiska framtid.

3.8.4 Statens trovärdighet

Kampen mot korruption kräver ett starkt och trovärdigt politiskt ledarskap.⁵⁴ Det är dock denna faktor som skadas snabbast och hårdast av korruption inom den offentliga förvaltningen. Eftersom korruption skadar förtroendet för statliga myndigheter och institutioner, blir även statens möjligheter att bekämpa korruption försvagade.

En skadlig bieffekt av denna brist på förtroende för de statliga myndigheterna och institutionerna är att kriminaliteten ökar. Problem med både organiserad brottslighet och vardagsbrottslighet kan sammankopplas med att korruptionen inom den offentliga förvaltningen ökar.

---

⁵⁴ *Anticorruption in Transition. A Contribution to the Policy Debate*, 2000, sid. 22.

Korruption och misstroende lever i ett symbiosliknande förhållande. Om och när politiska ledare, som ser till uppgift att bekämpa den rådande korruptionen, träder in blir de ofta bemötta av misströstande individer i samhället med starka tvivel rörande statens trovärdighet. I de stater där korruption har ett starkt grepp inom den statliga förvaltningen måste reformerare överkomma stora hinder för att kunna börja genomföra anti-korruptionsprogram.

3.8.5 Organiserad brottslighet

Illegala aktörer på den privata marknaden försöker hela tiden säkerställa att deras affärsuppgörelser skall vara trygga. Detta görs möjligt genom bestickningar till polis, offentligt anställda samt domare, eller genom att erbjuda dessa en aktiv roll inom verksamheten och dela på vinsten. Ovan nämnda verksamheter är dock speciellt utsatta för utpressning. Individer inom rättssäkerhetsväsendet kan kräva betalning för att blunda för lagöverträdelser eller för att mildra straff. Om det finns en stark bevisning mot en illegal verksamhet förloras möjligheten att hota med anmälan gällande korrupta krav mot utpressaren inom rättsäkerhetssystemet. Även om den illegala verksamheten i dessa fall knappast kan ses som oskyldiga offer, blir det ändå en fråga om utpressning ovanifrån som individer eller hela myndigheter kan utnyttja till sin fördel.⁵⁵

Den stora faran för en stats ekonomiska utveckling inträder då organiserade kriminella verksamheter börjar dominera och kontrollera andra legala företag.⁵⁶ Organiserade brottsyndikat kan då använda sig av illegal verksamhet för att försäkra sig om delaktighet från offentligt anställda, men även för att infiltrera legal företagsverksamhet.⁵⁷ Förtjänsterna från den illegala verksamheten kan återinvesteras i legal företagsverksamhet och i att erhålla kontrakt med den offentliga sektorn.

Även i länder med en god ekonomisk utveckling och en sedan länge utvecklad demokrati finns det legal affärsverksamhet som är speciellt utsatt för kriminell infiltrering. Organiserad brottslig verksamhet har alltid en fördel mot legal verksamhet, eftersom den är förmögen och kan verka utan skrupler och utan hänsyn till det regelsystem som den legala verksamheten måste följa. Ett exempel på när organiserad brottslig verksamhet lyckas med infiltrering av legal verksamhet är när legal verksamhet som bedrivs med skydd av maffian erhåller ett antal förmåner tack vare detta skydd, och därmed förvandlas till stödfaktorer för en fortsatt organiserad brottslig verksamhet. Det bildas då en maffiakartell.

---

⁵⁵ Angående utpressning ovanifrån, se kap. 3.3.4.

⁵⁶ Rose-Ackerman, 1999, sid. 23.

⁵⁷ Exempel på stater där detta skett är överångsländerna i Östeuropa och Ryssland.

Förmögenheten, skrupelfriheten och den internationella kontakten med andra organiserade kriminella grupper påvisar problemet för länder i allmänhet att kunna kontrollera dylik organiserad brottslig verksamhet. Risken finns att organiserad kriminell verksamhet inte är en utveckling som tynar bort med tiden, utan istället blir så sammansluten med den offentliga sfären att det blir svårt att skilja dem åt.⁵⁸

---

⁵⁸ Rose-Ackerman, 1999, sid. 25.

4 Anti-korruptiva reformer

Forskningen i dag är i stort enig om att korruption inte är förenligt med demokrati och ekonomisk utveckling i en stat.⁵⁹ De inom området aktuella forskarna har därför tagit nästa steg i sin undersökning av fenomenet, och framlagt medel för hur korruption skall bekämpas på bästa sätt. Här har forskarna i dagsläget dock valt lite skiftande prioriteringsvägar. Det som främst skiljer de olika prioriteringarna åt är om en korrupt stat skall främja internationellt samarbete eller om de största satsningarna skall göras på nationell nivå.⁶⁰ Övriga prioriteringsvägar som utmärker sig i skillnader mellan forskarnas resultat är framförallt var resurserna mot korruption skall läggas, och vilka reformer som skall vara initiala i kampen mot korruption. Det kan här röra sig om kulturella eller administrativa reformer inom statliga institutioner och myndigheter, demokratiska reformer såsom att skapa ett medvetande hos individen om korruptionsrelaterade problem och att involvera statsinvånarna i kampen mot korruption, skapa insyn i statens handlingar genom förbättrade kommunikationssystem mellan individen och staten, med mera.

Nedanstående kapitel kommer att sammanställa de olika metoder som forskningen framlagt för att bekämpa korruption på effektivast möjliga sätt.⁶¹ De flesta forskarna inom området korruption ställer upp fem övergripande nödvändiga reformer för att ett anti-korruptionsprogram skall vara möjliga att genomföra:

1. Öka den politiska ansvarsskyldigheten
2. Stärka det samhälleliga deltagandet
3. Skapa en konkurrenskraftig privat sektor
4. Inskränka den institutionella makten
5. Förbättra styrelseskicket inom den offentliga sektorn

Inom var och en av dessa reformer har man sedan genom undersökningar och teoretiska metoder kommit fram till ett antal praktiska handlingssätt som reducerar korruption. De områden som är infekterade av korruption kan

---

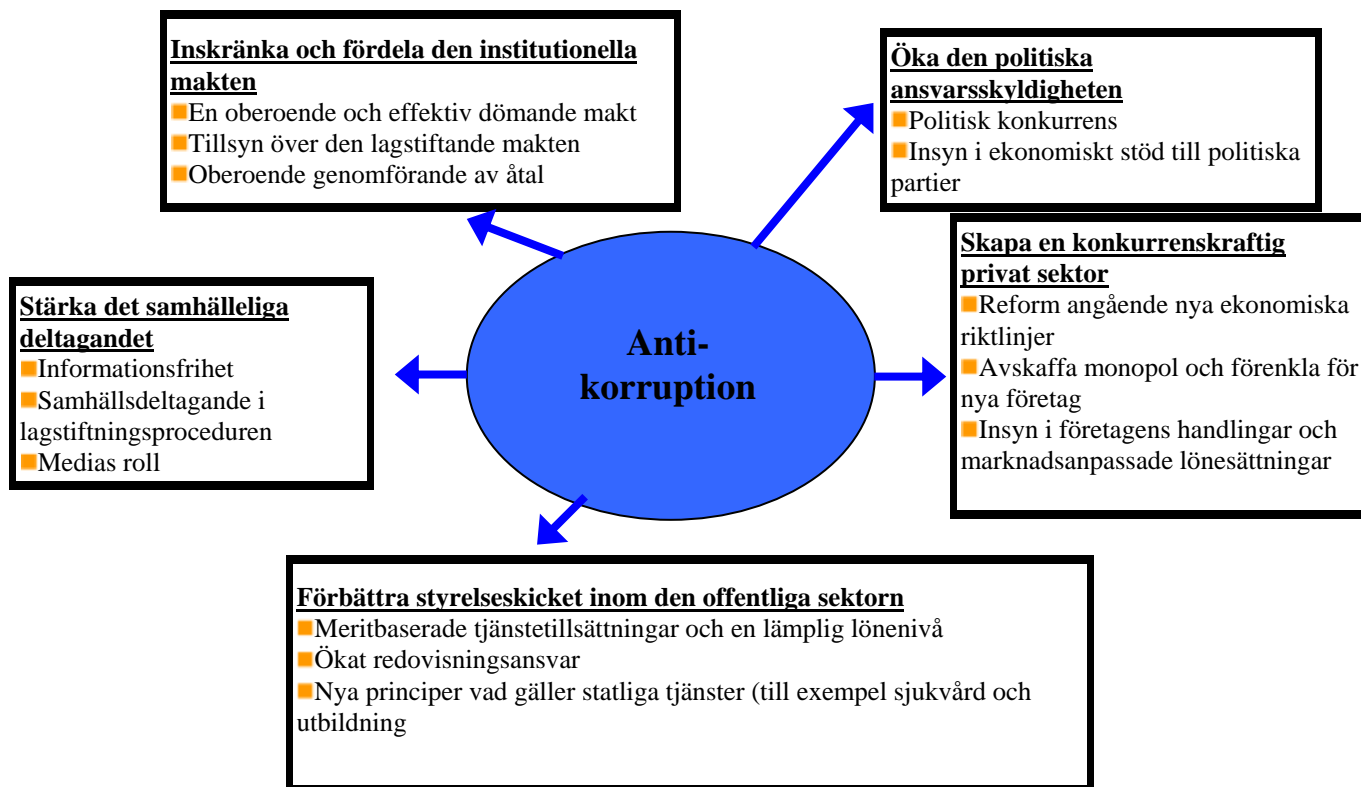
⁵⁹ För de avvikande åsikter som finns, se kap. 3.1.

⁶⁰ Kaufmann ser exempelvis internationellt samarbete som en avgörande faktor för att bekämpa korruption, medan Gonzales de Asis i sin artikel utgår från vilka åtgärder som kan utföras på nationell nivå, och menar till och med att det inte är tillräckligt med nationellt arbete utan att de största satsningarna bör göras på lokal nivå.
Kaufmann, 1997.
Gonzales de Asis, 2000.

⁶¹ Uttrycket ”effektivt” innefattar i detta avseende både ett tidsperspektiv och ett resultatperspektiv.

självlärt skilja sig åt mellan olika stater, vilket innebär att nedan beskrivna anti-korruptiva reformer inte på något sätt är prioriterade enligt sin kapitelordning.

Nedanstående uppställning visar på hur dessa fem reformer och de faktorer som finns inom respektive reformområde sammanlänkas till anti-korruption:⁶²

4.1 Öka den politiska ansvarsskyldigheten

Med att öka den politiska ansvarsskyldigheten menas att restriktioner läggs på de anställda inom den offentliga sektorn av organisationer och myndigheter med rätt att meddela sanktioner. När den politiska ansvarsskyldigheten ökar, ökar även kostnaderna för offentligt anställda som fattar korrupta beslut till nackdel för samhället. Den ökade ansvarsskyldigheten blir därmed ett incitament till en minskning av korrupta handlingar av offentligt anställda.

⁶² Uppställningen är inspirerad, översatt till svenska och redigerad från WBI:s sida *Multi-pronged Strategies for Combating Corruption*, <http://www1.worldbank.org/publicsector/anticorrupt/strategies.htm> 2004-05-12 11:00.

4.1.1 Politisk konkurrens

Ett medel att uppnå effektiva sanktioner mot politisk korruption är att skapa en politisk konkurrens.⁶³ En sådan konkurrens kan skapas under valperioder, då oppositionspartier inför valet söker svaga punkter hos regeringspartiet. Eftersom oppositionen under en valperiod söker efter svagheter inom alla områden hos regeringspartiet, till exempel resursfördelning, privata handlingar med mera, blir det antikorruptiva medlet i många fall en indirekt följd av den politiska konkurrensen.⁶⁴

Även om korruption upptäckt hos ett politiskt parti eller en enskild politiker har visat sig vara ett effektivt indirekt verkande medel mot korruption, då detta har visat sig påverka väljarna i stor utsträckning, finns det begränsningar med politisk konkurrens. Överdriven politisk konkurrens kan leda till en ostabiliserande faktor om det leder till ett splittrat politiskt system, eller om det försvagar legitimiteten hos de offentliga institutionerna och myndigheterna. I sådana fall kan statens inflytande och förtroende rubbas, vilket i sin tur leder till goda utvecklingsförhållanden för korruption. Det är därför viktigt att det finns en stabil konstitution i staten som kan förhindra en överdriven och skadlig politisk konkurrens.

Den politiska konkurrensen som ett anti-korruptivt medel är som mest effektiv när den används av organisationer med ett brett stöd och goda språkrör till hjälp för att kunna framföra krav och förslag till politiska ledare. Eftersom medias roll i den politiska konkurrensen ofta är att avslöja mer omfattande brister och personliga skandaler hos partier eller dess medlemmar, har organisationerna en mycket viktig roll i att söka de ”mindre” brister som existerar inom partiet. Korrupta handlingar av partimedlemmar hör till sådana ”mindre” brister som media inte lägger speciellt stor vikt vid om det inte rör sig om större korrupta transaktioner.⁶⁵ I korrupta stater är så dessutom ofta fallet att media i sig är korrupt, och ett mycket viktigt steg att ta i ett initialt skede av anti-korruptiva program är lagstiftning till stöd för oberoende organisationer. Problem uppstår dock ofta i högkorrupta länder där inte heller dessa organisationer är rena från intern korruption.

---

⁶³ Information hämtad från WBI:s sida *Political Competition*,
<http://www1.worldbank.org/publicsector/anticorrupt/politicalaccountability.htm#politicalcompetition>
2004-05-11 19:51.

⁶⁴ För ett historiskt exempel på hur politisk konkurrens kan vara ett anti-korruptivt medel, se kap. 3.1.

⁶⁵ Rose-Ackerman, 1999, sid. 165.

4.1.2 Insyn i ekonomiskt stöd till politiska partier

Stater som har problem med korruption har även ofta svårt att finna väl fungerande regler och lagar för att få fram ett system som reglerar ekonomiska bidrag till politiska partier eller enskilda partimedlemmar utan att detta system missbrukas. När en lagstiftning som reglerar ekonomiskt partistöd inte uppfyller sin funktion kan detta resultera i kraftiga bakslag. I stället för att kunna kontrollera bidragsgivningen till politiska partier eller enskilda medlemmar, kan korrupta transaktioner ske gömda från allmänheten med hjälp av skydd från en bristfällig lagstiftning som i allmänhetens ögon är välfungerande. I stället för att motverka korruption blir lagstiftningen ett medel för korrupta handlingar. En väl fungerande lagstiftning angående ekonomiskt partistöd är dock ett mycket viktigt medel för att motverka korruption. Vid införandet av en sådan lagstiftning är det därför av stor vikt att staten tar hjälp och intryck från internationell nivå, och andra stater med en historia av en väl fungerande lagstiftning inom detta område. När lagstiftningsprocessen är avklarad måste staten se till att lagen övervakas och efterlevs. Det finns idag inget framtaget recept på hur en lämplig reglering av ekonomiskt stöd till partier skall se ut. Däremot har WBI lagt fram ett antal faktorer som har visat sig fungera väl i detta sammanhang:⁶⁶

Förbjuda användandet av statliga resurser för politiska ändamål. Regeringspartier skall inte kunna utnyttja statliga medel, postservice eller andra statliga tillgångar för politiska ändamål.

Öppenhet. Se till att alla donationer och övriga medel som tillfaller de politiska partierna hålls tillgängliga för offentligheten, samt att donatorer och storleken på dess donationer dokumenteras. Samma regler bör även gälla för partiets utgiftsposter.

Begränsa utgifterna. Det är ofta fallet att behovet av ekonomiska medel överskrider partiernas tillgångar, vilket i sin tur leder till eftersökningar av ytterligare donationer till partiet. När behovet växer är steget inte långt till korrupta transaktioner.

Allmänna donationer. Flera politiska partier har startat möjligheten till den enskilde medborgaren eller partimedlemmen att bidra ekonomiskt till partiet. Detta kan exempelvis ske genom medlemsavgifter. Om ett parti får in tillräckligt med medel för att kunna genomföra de handlingar man har behov av genom allmänna donationer, minskar detta risken för att enskilda privata intressen skall få ett oönskat inflytande över partiet.

Neutrala offentliga institutioner och myndigheter. Säkerställa att offentliga institutioner och myndigheter är politiskt neutrala. För att

---

⁶⁶ *Anticorruption in Transition. A Contribution to the Policy Debate*, 2000, sid. 42.

uppnå detta måste man tillse att offentligt anställda aldrig tillåts ge ekonomiskt bidrag till, eller avkrävs ekonomiskt bidrag från regeringspartiet för att erhålla en offentlig anställning eller bli befordrad till en högre position.

Begränsa möjliga donatorer. Länder kan genom lagstiftning förbjuda donationer till politiska partier från företag inom både den offentliga och den privata sektorn. Detta för att minska möjligheterna för ett större företag att få ett för stort inflytande över ett politiskt parti genom omfattande donationer.

4.2 Stärka det samhälleliga deltagandet

Gonzales de Asis menar att medborgarnas insyn och delaktighet i kampen mot korruption är helt avgörande för ett lyckat resultat.⁶⁷ För att lyckas involvera invånarna i kampen kan hjälp av två vägar tas som används bäst då de kombineras, den uppmuntrande vägen och den juridiska vägen.

Den uppmuntrande vägen kräver av politiker att med utbildning och information nå ut till sina väljare, och väcka en känsla hos dem att korruption är något som måste bekämpas. Det gäller för politikerna att skapa en folkvilja mot korruption och dess konsekvenser.

Den juridiska vägen går ut på att genom lagstiftning ge laglig rätt till medverkan i arbetet mot korruption, samt rätt till insyn i myndigheters framläggningar av budget och årsredovisningar. Kan man kombinera dessa två vägar kan det leda till möten som är öppna för allmänheten där det lokala styret lägger fram budgetförslag eller årsredovisningar, vilka efter det att de presenterats diskuteras och kritiserats av de intresserade medborgare som deltar – och har rätt att delta – vid mötet.

4.2.1 Informationsfrihet

Idag har många människor tillgång till en ypperlig informationskälla i form av datorer och nätverk. Detta är ett bra medel för att ge invånare den insyn och tillgång de har rätt att kräva. Myndigheter och andra statliga organisationer kan då via en hemsida på internet ge möjlighet till berörda invånare att hemma eller på närmaste bibliotek beskåda rapporter, budgetförslag, verksamhetsberättelser och dylik information.

Då ett stort antal av de länder som idag kämpar mot korruption är utvecklingsländer, är det dock av stor vikt att det lokala styret ser till att invånarna har fri tillgång till det nätverk där rapporterna finns utlagda. Är så

---

⁶⁷ Gonzales de Asis, 2000, sid. 5.

inte fallet leder en sådan satsning inte till att förbättra insynen i myndigheterna, utan blir endast en vacker fasad att visa upp för omvärlden medan korrupta offentligt anställda kan fortsätta gömma sig bakom skyddsväggar.

Vad gäller möjligheten att ta del av offentlig information är även decentralisering en viktig faktor. Att kunna använda sig av internet är ju en väl fungerande decentraliseringsfaktor, men då – som ovan nämnts – flertalet av de länder som har en hög nivå av korruption är utvecklingsländer utan resurser till att sprida information på detta sätt behövs andra alternativ. Ett avgörande alternativ till datorkommunikation är då offentliga platser som kan tillhandahålla offentlig information på ett skäligt avstånd för samtliga att ta del av. Sådana offentliga platser kan exempelvis vara postkontor, bibliotek eller kommunala institutioner. Risken med ett sådant informationssystem är dock att kommunikationen mellan beslutsfattare och informatörer blir komplicerad. Det är därför av mycket stor vikt att se till att den offentliga interna postgången fungerar med belåtenhet så att all nödvändig information når informationsplatserna, samt att detta sker inom en rimlig tid.

4.2.2 Samhällsdeltagande i lagstiftningsproceduren

För att kunna involvera medborgarna i en stat i kampen mot korruption är oberoende organisationer ett stort hjälpmedel. Dessa organisationer har möjligheterna och resurserna att göra undersökningar om korruptionens utbredning i en stat, och därefter med hjälp av information grundad på dessa undersökningar ge den enskilde individen insikt i de problem korruptionen skapar.⁶⁸ Med denna insikt blir då även individen intresserad av ämnet, och kan involveras i kampen mot korruption. Sådan typ av information sprids bäst genom större sammankomster som seminarier, konferenser och liknande. Genom sammankomster kan då även handlingsplaner för att bekämpa korruption på nationell eller lokal nivå läggas fram. Handlingsplanerna kan då involvera lobbying eller andra former av påtryckningar inför planerad ny korruptionspreventiv lagstiftning, eller förändring av sådan befintlig lagstiftning.

När det finns välfungerande organisationer i en korrupt stat som sprider information till allmänheten, gör denna medveten om problemen och involverad i kampen mot korruptionen är det en bra start för lagreformer. Lagreformer är dock inte genomförbara om dessa organisationers ansträngningar inte bemöts av det statliga styret. För att lagreformer skall vara genomförbara krävs en tvåvägskommunikation mellan organisationerna och regeringspartiet. Om regeringspartiet är villigt att lyssna till och tillmötesgå organisationernas förslag på förändringar i lagstiftningen blir kampen mot korruption effektiv. Om däremot

---

⁶⁸ *Anticorruption in Transition. A Contribution to the Policy Debate*, 2000, sid. 45.

regeringspartiet är korrupt i sig – vilket ofta är fallet – kan det istället leda till fiendskap mellan det statliga styret och samhällsinvånarna. Även om en sådan fiendskap skulle uppstå lyckas man ofta reducera korruptionen i staten så länge organisationerna är starka nog att upprätthålla folkviljan mot korruption. Dock blir kampen långt ifrån så effektiv som vid ett samarbete mellan regeringspartiet och organisationerna.

4.2.3 Medias roll

*Civil society and the media are crucial to creating and maintaining an atmosphere in public life that discourages fraud and corruption. Indeed, they are arguably the two most important factors in eliminating systemic corruption in public institutions.*⁶⁹

En avgörande faktor för att lyckas med anti-korruptionsprogram är medias roll i samhället. Media spelar en dubbel roll vad gäller att motverka korruption i en stat. Den ena rollen är att väcka medvetenhet om korruption, dess orsaker och konsekvenser. Den andra rollen är att media undersöker och rapporterar korrupta handlingar, och därmed är behjälplig antikorruptiva organisationer samt myndigheter som har till uppgift att bekämpa korruption.

Det har i de övergångsländer som kämpar mot korruption visat sig att medias involvering i kampen är av en mycket stor – i många fall avgörande – betydelse. Inte minst i de forna Sovjetstaterna har media spelat en viktig roll i kampen mot korruption. Journalisterna, som genom avslöjande journalistik, både har väckt en medvetenhet hos befolkningen i dessa stater om problemen med korruption, och även möjliggjort för staten att ingripa mot de aktörer som är involverade i korruption. Dessa journalister har dock fått betala ett högt pris för att vara delaktiga i kampen mot korruption. Över 200 journalister har blivit mördade i de forna Sovjetstaterna sedan Sovjetunionens upplösning.⁷⁰

För att media i en korrupt stat skall kunna vara en kraftfulla källa till anti-korruptiva åtgärder krävs dock att staten möter media och ger den de friheter och resurser som krävs för att kunna arbeta. Även om flertalet av de forna Sovjetstaterna idag har en självständig och öppen media finns det flera faktorer som kan skada det arbete som media utför. Det kan exempelvis röra sig om en kvardröjande statlig mediakontroll, intressekonflikter gällande ägandeförhållanden och att media i sig självt är korrupt.⁷¹

---

⁶⁹ *Helping Countries Combat Corruption. The Role of the World Bank*, 1997, sid. 44, <http://www1.worldbank.org/publicsector/anticorrupt/corruptn/corrptn.pdf> 2004-05-14 16:52.

⁷⁰ *The Glasnost Defense Foundation, Memorial Book*, www.gdf.ru 2004-05-17 11:32.

⁷¹ *Anticorruption in Transition. A Contribution to the Policy Debate*, 2000, sid. 46.

När övergångsländerna lyckas häva den statliga intressekontrollen över media har dock ett annat problem med liknande intressekonflikt uppstått. Denna yttrar sig i att den privata företagssektorn expanderar kraftigt och tar över många statliga företag. Även media drabbas av detta då privata företag köper upp och får kontroll över hela det mediala utbudet. I stället för att vara kontrollerade av en korrupt stat, riskerar media att bli kontrollerade av korrupta privata aktörer. Det är därför viktigt att se till medias oberoende ställning i övergångsländer.

4.3 Inskränka och fördela den institutionella makten

Den institutionella uppbyggnaden i ett anti-korruptionsprogram är viktig för att programmet skall kunna genomföras så effektivt som möjligt. En av de större reformerna som i många fall måste göras i övergångsländer är att maktfördela. Maktfördelningen i nya övergångsländer är ofta koncentrerad till en källa som lagstiftar, dömer och verkställer. Dessa maktfaktorer måste då spridas ut på det politiska styret, domstolsväsendet, och statens verkställande myndigheter (åklagarväsendet, polisväsendet, kriminalvården med mera).

4.3.1 En oberoende och effektiv dömande makt

Den dömande makten måste vara skild från den lagstiftande makten för att dessa två skall ha möjlighet att kontrollera varandra. I övergångsländer är det dock inte fullt så enkelt att genomföra detta effektivt. Den dömande makten har i flertalet fall varit beroende och lydiga den statliga makten under en lång tid.

Den första åtgärden som måste genomföras vid en dylik maktdelning är därför att hjälpa den dömande makten att skapa en fungerande institution som är trovärdig i samhällets ögon. En oberoende dömande makt är viktig för att en stat skall kunna bekämpa korruption, men den får inte bli oberoende på bekostnad av sin tillförlitlighet. Om en domstol inte anses vara tillförlitlig, utan korrupt, kommer inte individen att söka sig till domstolen för att få ett fall prövat om denna individ inte har tillräckligt med resurser för att kunna muta domaren till att döma till sin förmån.⁷²

Det krävs därför att ett antal interna reformer genomförs inom den dömande makten innan denna kan ta steget till ett fullständigt oberoende. Sådana reformer som genomförs för att uppnå tillförlitlighet i sitt utövande kan vara:

---

⁷² Rose-Ackerman, 1999, sid. 153.

Interna övergripande riktlinjer angående utövandet av den dömande makten, både vad gäller processuella och etiska förhållningsregler.

Kontrollrutiner för att tillse att de övergripande riktlinjerna efterlevs.

Skapa större möjligheter till insyn i den dömande maktens handlingar.

Skapa en fullvärdig och oberoende utbildning av domare.

Förenkla det administrativa förfarandet inom domstolsväsendet.

Tilldela tillräckligt med resurser till domarlöner för att undvika fallenhet för korrupta handlingar.

Advokatväsendet har även en viktig kontrollfunktion gällande den dömande maktens tillförlitlighet. Genom att agera mellanhand mellan domare och klient, kan advokaten vara en anti-korruptiv källa inom domstolsväsendet. Advokaten kan agera mot upptäckt korruption, då han är medlem i ett samfund med resurser att bekämpa fenomenet till skillnad från en enskild individ.

4.3.2 Tillsyn över den lagstiftande makten

Flera existerande maktkällor i en stat ger möjlighet till ett status quo förhållande och förhindrar att en grupp får absolut makt.⁷³ Ingenting är genomförbart i staten utan att dessa skilda maktkällor är överens. En sådan uppdelning bidrar till att korrupta handlingar i lagstiftningsprocessen får en betydligt högre riskfaktor och blir mer komplexa att genomföra.

Under lagstiftningsprocessen delegerar lagstiftaren ofta uppgifter till lägre politiska instanser och skickar lagstiftningsförslag på remiss. Denna metod är att rekommendera i de övergångsländer som är drabbade av korruption. Under lagstiftningsproceduren sprids då riskerna för korrupta incitament ut, och den slutliga lagstiftningen har en större möjlighet att vara ren från korrupta inslag.

En fara i övergångsländer som är hårt drabbade av korruption är dock att en på papperet väl fungerande maktfördelning kan vara en mycket god fasad att gömma sig bakom. Både politiska instanser och remissinstanser kan vara utvalda och kontrollerade genom korruption. Här kommer återigen den stora betydelsen av media och oberoende nationella organisationer att belysas. En oberoende medial verksamhet och självständiga nationella organisationer kan kontrollera lagstiftningens väg och agera om man upptäcker att ett litet

---

⁷³ Rose-Ackerman, 1999, sid. 145.

antal remissinstanser används kontinuerligt, och misstanke om korruption väcks.

4.3.3 Oberoende genomförande av åtal

Problemen i övergångsländerna med att lyckas genomföra oberoende åtal grundas till en stor del på två faktorer: den politiska sfärens inflytande och en oklar lagstiftning i kombination med en kriminell handling utan ett direkt offer.

I många fall undviker åklagare medvetet att ta upp mål rörande korruption, då detta är mycket politiskt känsligt, och åklagaren riskerar påtryckningar eller replikarier från berörda politiker.⁷⁴ En möjlighet att undvika detta är att skapa en specialiserad oberoende åklagarmyndighet som enbart åtar sig korruptionsrelaterade fall. Oberoendet inom myndigheten kan åstadkommas genom att myndigheten inte behöver svara inför regeringspartiet, utan inför riksdagen där samtliga större partier är representerade. Myndigheten löper då en betydligt mindre risk att bli utsatt för korruptionsrelaterade påtryckningar.⁷⁵

En oklar lagstiftning och det faktum att det är ett offerlöst brott är den andra faktorn som bidrar till att åklagare inte kan genomföra oberoende åtal. Att korruption är ett offerlöst brott leder i många fall till att åtal inte kan väckas, oberoende eller ej, då det är mycket komplicerat att få fram bevisning eller vittnen. En oklar lagstiftning kan i sig leda till att en åklagare inte är benägen att driva målet på grund av bristerna i de objektiva rekvisiten.⁷⁶ Om åklagaren trots detta skulle driva målet behöver han rådfråga domare eller lagstiftare om tolkning av lagen, vilket leder till att åtalet inte kan anses vara oberoende.

4.4 Skapa en konkurrenskraftig privat sektor

I övergångsländer sker i många fall en explosivartad utveckling av nybildade småföretag. Detta resulterar i en ökad konkurrens inom den privata företagssektorn, vilket är till förmån för landets ekonomiska utveckling. När en sådan kraftig förändring sker i och med att en stor del av de statliga företagen blir privatiserade, många småföretag startas och stora nationella och internationella företag tar marknadsandelar är det av mycket stor vikt att den statliga utvecklingen följer med i dessa förändringar. Om man inte lyckas reformera de statliga institutionerna, lagstiftning och

---

⁷⁴ Rose-Ackerman, 1999, sid. 159.

⁷⁵ Ett antal länder har använt sig av liknande anti-korruptionsmyndigheter, till exempel Litauen, Hongkong och Singapore.

⁷⁶ *Anticorruption in Transition. A Contribution to the Policy Debate*, 2000, sid. 44.

byråkratisk administration i takt med den privata sektorns utveckling skapas stora möjligheter för korruption inom den privata sektorn att utvecklas.

4.4.1 Reform angående nya ekonomiska riktlinjer

Även om en god ekonomisk utveckling och ekonomisk frihet har ägt rum i flertalet av övergångsländerna i forna Sovjetunionen, har flera av dessa länder ännu inte upphävt priskontrollen till fullo. Inte heller den statliga kontrollen över produktion och export har tagits bort.⁷⁷ En annan kvarleva från Sovjetunionens tid som måste reformeras är prissubstituten där skatter och statligt kontrollerade räntor är kraftiga incitament till missbruk, då de tillför politiker och offentligt anställda en diskret makt. Ekonomisk liberalisering kan hjälpa till med att reducera sådan diskret makt, men endast om reformen genomförs med en god insyn och på ett sådant sätt att ingen diskriminering av någon samhällsgrupp sker. Det finns annars en risk att processen med ekonomisk liberalisering i sig själv kan drabbas av korruption.

4.4.2 Avskaffa monopol och förenkla för nya företag

Ett av de stora hindren mot en god ekonomisk utveckling är att statliga företag klamrar sig fast vid sina monopol. När privatisering av dessa statliga företag med monopol inom sin marknad sker genomförs detta i många fall utan insyn i företagsombildningen för allmänheten. De tidigare företagsledarna kan då sitta kvar i maktpositioner i företaget efter privatiseringen och leda detta på ett korrupt sätt samtidigt som man behåller sitt monopol. Detta sker även i ett dolt korrupt samarbete med ett involverat bankväsende och en för företagen beskyddande statlig sektor. Korruptionen kan då fortsätta att frodas inom dessa företag, som kan behålla sina monopol, samtidigt som samhället och omvärlden ser en förfalskad god privatiseringsutveckling. För att statliga företagsmonopol skall kunna privatiseras är det därför – liksom vid samtliga anti-korruptiva reformer – av en avgörande betydelse att samhället och media har insyn i omstruktureringen och privatiseringen i företagen. För att kunna förhindra falska privatiseringar av statliga monopolföretag, har oberoende anti-korruptiva myndigheter visat sig spela en viktig roll. Inom dessa myndigheter finns avdelningar som arbetar med lagstiftning, övervakning och åtal. Denna myndighet har därmed rättigheter och resurser att påverka lagstiftningen på ett sätt som motverkar möjligheterna till korruption inom statliga företag, samt bidra till lagstiftning rörande nödvändig associationsrätt. Vidare har myndigheten rätt till insyn i

---

⁷⁷ Exempel på länder där priskontrollen fortfarande existerar i hög grad vad gäller flertalet viktiga produktkategorier – till exempel livsmedel – är Ryssland och Vitryssland. Uppgifterna är hämtade från *Anticorruption in Transition. A Contribution to the Policy Debate*, 2000, sid. 48.

företagsombildningar, och kan åtala om kriminella handlingar med anknytning till korruption skulle uppdagas inom den privata eller statliga företagssektorn.

Att uppmuntra nybildning av företag inom den privata sektorn är främst en administrativ fråga. De områden som här måste reformeras är främst lagstiftning och regler rörande registrering av firma. I övergångsländer saknas ofta sådana regler, då det under den statligt kontrollerade ekonomins dagar inte fanns någon möjlighet till registrering av privat firma. Byråkratin rörande registrering måste förenklas, tillgång till banktjänster måste möjliggöras och det långsamma och komplicerade förfarandet med licenser och import/exporttillstånd måste reformeras. I många fall måste även en associationsrättslig lagstiftning skapas, och här är det internationella samarbetet en bra utgångspunkt. Man får då i lagstiftningsarbetet en god insyn i hur en väl fungerande associationsrättslig lagstiftning skall vara uppbyggd från länder med en bred erfarenhet inom detta område. Vidare inbjuder landet till insyn i lagstiftningsarbetet från internationell sida, vilket motverkar korrupt inflytande i processen.

4.4.3 Insyn i företagens handlingar och marknadsanpassade lönesättningar

Flertalet av de statliga företag som skall genomgå en privatiseringsprocess är stora och befinner sig inom sektorerna naturresurser eller infrastruktur.⁷⁸ Att privatisera dessa företag eller att anpassa dem efter privatiseringens krav kräver ett stort arbete, men om man lyckas genomföra detta effektivt är det ett stort steg mot att reducera korruption. Dylära företag är nämligen ofta hårt drabbade av korruption, då lönerna varit undermåliga och företagen har varit centralstyrda innan landet trädde in i övergångsfasen.

För att privatisering, eller anpassning, skall kunna genomföras med dessa företag är det främst två faktorer som har betydelse: Insyn i företagens handlingar och lönesättningar.

Eftersom anställda och företagsledare vid statligt ägda företag under tidigare samhällssystem varit underbetalda och beroende av mutsystemet, finns det ofta en rädsla för privatiseringsreformer. Vidare finns också en rädsla för uppsägningar i samband med reformerna. En benägenhet finns då att vid omstruktureringar och privatisering behålla det gamla systemet i en så stor utsträckning som möjligt. Lyckas man med detta, och dessutom lyckas dölja det för allmänheten, kan företaget och dess anställda fortsätta använda sig av korrupta metoder trots att en privatisering har skett. För att de anti-korruptiva privatiseringsreformerna skall lyckas krävs därför att

---

⁷⁸ *Anticorruption in Transition. A Contribution to the Policy Debate*, 2000, sid. 49.

privatiseringen sker helt öppet för allmänheten. Därigenom upptäcks försök till förfalskade privatiseringsreformer och kan hindras.

Den andra faktorn, lönesättningarna, är viktig för att undvika kommande benägenhet till korruption. Övergångsländer ”drabbas” ofta av stora satsningar från internationella företag vilket kan bli problematiskt gällande lönesättningarna. De internationella företagen lockar till sig arbetare med höga löner, vilket leder till stora löneskillnader mellan de internationella företagen och de statliga som skall genomgå privatisering. Detta är ett incitament till korruptiva handlingar hos de statligt anställda för att höja sin lön. För att undvika ett sådant händelseförlopp krävs det därför att de statliga företagen anpassar sina lönesättningar efter den rådande arbetsmarknaden. Om de internationella företagen har alltför höga löner kan dock staten få problem om det inte finns tillräckligt med resurser för att komma upp på samma nivå. Staten kan avhjälpa detta genom att få internationellt ekonomiskt bistånd tills staten med hjälp av egna resurser kan konkurrera med de internationella företagens löner. Vidare kan staten med hjälp av de internationella företagens goda vilja undvika alltför stora löneskillnader.

4.5 Förbättra styrelseskicket inom den offentliga sektorn

Den femte faktorn som bidrar till anti-korruption är den som skapar och genomför reformer inom det offentliga styrelseskicket. Om reform skall lyckas inom detta område krävs meritbaserade tjänstetillsättningar, en lämplig lönenivå och ett ökat redovisningsansvar. Samhällets översikt och insyn har en nyckelroll för att en sådan reforms genomförande skall vara effektiv och ge ett tillfredsställande resultat.

På grund av arvet efter nomenklaturen fortsätter utövandet av politiskt skydd till den offentliga förvaltningen vara en stor källa till korruption i övergångsländer i forna Sovjetunionen.⁷⁹ Politiskt skydd kan vara en källa till ansvarskännande hos beskyddaren, men kan även försvaga kontinuiteten i samhällets utveckling. En intressekonflikt uppstår då eftersom samhällsutveckling och nomenklatura inte är förenliga med varandra. En kvarleva av en elitklass, som med korrupta utbyten av tjänster och medel behåller sina maktpositioner och förmåner, har ingen plats i en demokratisk utveckling, då icke-meritbaserade tjänstetillsättningar genom korrupta utbyten försvårar för anti-korruption. Det är därför viktigt att inleda reformerna inom det offentliga styrelseskicket med att bryta liknande

---

⁷⁹ *Nomenklaturen*, listar över tjänster i den sovjetiska stats- och partiapparaten som tillsattes under övervakning av kommunistpartiets högsta instanser; i överförd mening den grupp av personer som innehade sådana tjänster, Sovjetunionens ledande skikt. ”nomenklatura”, *Nationalencyklopedin*, band 14, sid. 204.

kulturella mönster, vilket är en mycket komplicerad process eftersom det i många fall rör sig om väl dolda och komplicerade skyddsnätverk. Dessa nätverk kan dessutom sträcka sig långt upp i den politiska hierarkin och göra processen mycket känslig.

4.5.1 Meritbaserade tjänstetillsättningar och en lämplig lönenivå

Ett av stegen till att reformera det offentliga styrelseskicket är att avskaffa de politiska skyddstankarna genom införandet av meritbaserade anställnings- och lönesystem.

Tillsättningar av offentliga tjänster och befordran skall grundas enbart på meriter och personlig lämplighet för den aktuella tjänsten. För att ett meritbaserat tjänstetillsättningssystem skall fungera krävs det ofta förändringar i övergångsländernas lagstiftning, då meriter under det tidigare samhällssystemet – till exempel i de forna Sovjetstaterna – ofta varit utan betydelse vid lämplighetsbedömningen av en individ för en offentlig tjänst. Ny lagstiftning, som innefattar krav på meriter och personlig lämplighet vid tillsättning av offentlig tjänst måste därför i många fall skapas. Vidare krävs att tjänstetillsättningarna sker öppet med möjlighet till insyn från allmänheten. Reformen är annars mycket svår att genomföra. De gamla politiska skyddsnätverken måste även kartläggas och stoppas. De politiker som använder sig av skyddssystemet skall finnas och hindras från att kunna fortsätta sina korrupta utbyten av förmånliga tjänster mot tillsättningar av offentliga tjänster. Lyckas man inte med detta kan lagstiftningsproceduren rörande meritbaserade tjänstetillsättningar av offentligt anställda bli påverkad eller till och med stoppad av dessa politiker.

Samtidigt som meritbaserade tjänstetillsättningssystem införs måste även lönesättningarna hos de offentligt anställda reformeras. Lönerna måste baseras på kunskap och ansvar. En annan avgörande anti-korruptiv reform gällande lönesättningar är att de förmåner offentligt anställda erhållit utanför lönesystemet från sina beskyddare skall tas bort. Dessa förmåner bidrar i stor grad till diskret korruption. Förmånerna används för att öka den annars låga lönesättningen bland de offentligt anställda, och de bidrar till att beskyddarna – som ger förmånerna – i sin tur kan utkräva tjänster från offentligt anställda. Dessa förmåner är därmed en stor bidragande orsak till korruption. Om elimineringen av detta förmånssystem skall vara genomförbart krävs det dock att de offentligt anställdas löner höjs motsvarande de borttagna förmånernas värde.

4.5.2 Ökat redovisningsansvar

Om en övergångstat vill öka insynsmöjligheterna och ansvarsskyldigheten i de offentliga institutionerna och myndigheterna är det en avgörande faktor att säkerställa en fullständig kontroll och översikt över dessa institutioners och myndigheters budgetförslag och redovisningsrutiner. Risken finns annars att offentligt anställda eller hela myndigheter använder sig av transaktioner vilka är separerade ifrån, och osynliga i, myndighetens budget och ekonomiska redovisning. Sådana dolda transaktioner kan skilja sig åt. Det kan exempelvis röra sig om insamlingar av medel utanför budgeten eller utomstående finansiering som förs in i budgeten.

En annan utmaning är att införa fungerande principer för hur budget och ekonomisk redovisning skall ställas upp och framläggas. Utformningen av budget och ekonomisk redovisning inom den offentliga sfären i övergångsländer blir i många fall bristfälliga genom oklarheter mellan de verkställande och de lagstiftande rollerna samt undermåliga parlamentariska processer.

För att lyckas öka ansvarsskyldigheten och kontrollen över budget och ekonomisk redovisning inom den offentliga sfären genom reformer krävs ett starkt bokföringssystem och en god revision, samt en omfattande process rörande verkställning och utförande av budget och ekonomisk redovisning.

5 Litauens kamp mot korruption

Alltsedan Litauens självständighetsförklaring 1991, då den sovjetiska ockupationen var över, har landet varit drabbat av en omfattande organiserad brottslighet. Detta beror främst på att det Litauiska rättsväsendet inte hängt med i den kriminella utvecklingens tempo, utan den gamla lagstiftningen från ockupationstiden lever kvar. Dock har stora förändringar skett från slutet av 1990-talet, mycket beroende på att Litauen stått på EU:s lista över möjliga medlemmar i framtiden, och landet därför blivit pressat att ta itu med problemen med korruption från EU:s sida.

Nu har målet nåtts, och Litauen är från och med 1 maj 2004 fullvärdiga medlemmar i EU. Vägen dit har emellertid varit en hård kamp för att uppfylla EU:s krav för inträde. Ett av de stora anspråken från unionen har varit reduceringen av korruption i landet. Man lade därför, under senare delen av 1990-talet, stora resurser på att reformera styret i landet och bekämpa den rådande korruptionen

5.1 Nationella insatser

Om man utgår från de verktyg som Gonzales de Asis tagit upp i sin artikel, inser man att Litauen till en del använt sig av dessa för att reducera korruptionen. Litauen har inom vissa samhällsområden – då speciellt det rättsliga – förenklat det administrativa förfarandet.⁸⁰ Invånarna i Litauen har involverats i arbetet genom informationskampanjer och utbildning av medborgarna. Mycket av den information som är avgörande för invånarnas möjlighet till insyn i arbetet finns tillgänglig på Special Investigation Service (STT:s) hemsida.⁸¹

Dessa satsningar har till den största delen skett på nationell nivå, men inte lokal nivå. De kampanjer som genomförts har förvisso varit rikstäckande, men de har enbart täckt de största städerna i Litauen. Det enda undantaget är skolundervisningen. Den information som riktar sig till befolkningen rör enbart det arbete som görs på nationell nivå.

Litauen måste därför, enligt Gonzales de Asis teori om hur korruption bäst skall bekämpas, ta ner arbetet till en mer lokal nivå där invånarna i kommunerna kan ta del av information rörande vad som görs i närområdet för att reducera den lokala korruptionen.⁸²

---

⁸⁰ Gonzales de Asis, 2000, sid. 3.

⁸¹ STT,
<http://www.stt.lt>

2004-05-17.

⁸² Gonzales de Asis, 2000, sid. 1.

5.1.1 Anti-korruptionsprogram

Ett av de främsta nytillkomna medlen inom lagstiftningens område är National anti-corruption programme of the Republic of Lithuania (NACP), som antogs av Litauens parlament den 17 januari 2002.⁸³ NACP är ett tidsbegränsat dokument, och förväntas sträcka sig till 2007, men dokumentet kan – om det är nödvändigt – revideras vartannat år. Dokumentet består av två delar. Den första heter *The national anti-corruption strategy* och den andra *The action plan*.

NACP består vidare av en trestegsmodell för att bekämpa korruptionen i Litauen. Det första steget är förebyggande åtgärder. Det andra steget är att undersöka och analysera de korruptionsrelaterade brott som finns registrerade, och det tredje steget är att utbilda och informera invånarna i samhället om korruptionen och dess följder för Litauen.

5.1.1.1 Steg 1

Det första steget är att med hjälp av preventiva åtgärder förebygga uppkomsten och spridandet av korruption i Litauen, att förhindra hål i lagstiftningen samt att åtgärda de brister som finns vad gäller standardåtgärder vid bekämpandet av korruption.⁸⁴ De grundläggande faktorerna vid förebyggande åtgärder mot korruption är:

utvecklingen av demokrati

att stärka det civila samhället ekonomiskt och socialt

att stärka rättssystemet

Exempel på åtgärder som kan verka förebyggande mot korruptionen är, enligt NACP, att analysera och förbättra lagstiftningen vad gäller möjligheten att bli invald i Seimas och de lokala politiska styrande organen samtidigt som man har en maktposition i form av guvernör eller vice guvernör i samma distrikt, eller sitter i styrande position på ett företag inom samma distrikt. Ett annat exempel är att Litauen skall arbeta fram en etisk förhållningsregel för lobbyverksamhet från företag och organisationer. NACP framhäver att det mest effektiva medlet för att bekämpa korruption inom den administrativa delen av myndigheters och institutioners verksamhet, är att ha en klar och tydlig definition av beteende som bryter mot gällande rätt, samt banar väg för korruption. För att en dylik definition skall få den genomslagskraft som krävs måste den införas i lag.

Vidare rekommenderar NACP angående administrativa åtgärder att de procedurregler som finns för beslutsfattare inom statliga myndigheter och

---

⁸³ *National anti-corruption programme of the republic of Lithuania*.

⁸⁴ *National anti-corruption programme of the republic of Lithuania*, sid. 11.

institutioner skall vara tydliga och utförliga för att förhindra beslutsfattare att på godtycklig grund fatta lagvidriga beslut. För att förhindra korruption i lagstiftningsprocessen bör man se över och utveckla det översynssystem som finns med remissinstanser.

I fråga om skattesystemet understryker NACP framförallt vikten av att förenkla existerande procedurer med skattesystemet. Det skall administrativt vara enklare för en skattebetalare att deklarerera inkomster, samt få hjälp med skattetekniska problem.

Gränsövervakningen är också ett område där förebyggande åtgärder behöver implementeras. Tullens operativa procedurer måste förenklas och tydliggöras, samt att informationsflödet mellan tull och andra myndigheter med närliggande verksamhet skall effektiviseras och säkerställas genom utveckling och utbyggnad av datoriserade nätverk.

Slutligen måste möjligheten till insyn i alla myndigheter och instanser säkerställas för allmänheten.

5.1.1.2 Steg 2

Det andra steget i modellen är att undersöka och analysera korruptionsrelaterade fall, skapa effektivitet i det straffrättsliga systemet och att lyckas få fällande domar.⁸⁵ Den roll som polisdepartementet har måste stärkas, samt att undersökande och analyserande organ inom kriminalvetenskapen måste få ett ökat stöd till sitt arbete. Lagstiftaren måste även ge tillåtelse till brottsutredare inom området korruption att få tillgång till och jämföra information gällande deklarerings av egendom och inkomst av tjänst. Vidare bör en databas skapas där information om ägare till företag är samlad.

5.1.1.3 Steg 3

Det tredje steget, att utbilda och informera, har tagits fasta på hos NACP genom att rikta sig mot befolkningen samt massmedia i Litauen.⁸⁶ Målsättningen med dessa åtgärder är att informera invånarna i Litauen om skadeverkningarna med korruption, bygga upp en negativ syn på korruption samt uppmuntra invånarnas kamp mot korruptionen.

5.1.2 Anti-korruptiv myndighet

Den 18 februari 1997 grundades STT av regeringen i Litauen.⁸⁷ Uppgifterna för STT blev att samla ihop och använda underrättelser om kriminella

---

⁸⁵ *National anti-corruption programme of the republic of Lithuania*, sid. 21ff.

⁸⁶ *National anti-corruption programme of the republic of Lithuania*, sid. 24.

⁸⁷ *STT*.

sammanslutningar och korrupta statliga tjänstemän, samt att ansvara för utförandet av förebyggande åtgärder mot korruption.

Den 2 maj 2000 antogs en lag som skulle styra STT:s verksamhet och organisation.⁸⁸ Lagen tillkom för att öka självständigheten hos STT, samt öka effektiviteten och möjligheterna för STT att bekämpa korruption. Under förarbetet till denna lag togs därför beslutet att STT inte längre skulle vara en myndighet som svarar inför regeringen, utan istället svarar inför Litauens president och dess riksdag, Seimas.

Lagen föreskriver att:

- 1) STT är ansvarig och samordnare för det nationella anti-korruptionsprogrammet
- 2) STT har behörighet att bekämpa korruption upp till de högsta styrande nivåerna inom regeringen

I sin nya roll som svarande inför presidenten och Seimas, har STT varit verksamt sedan den 1 juni 2000. STT:s funktioner är idag att göra efterforskande utredningar för att upptäcka korruptionsrelaterad kriminalitet. Vidare samlar STT in och analyserar information om korruption och närbesläktade kriminella handlingar inom den sociala och ekonomiska sektorn, samarbetar med andra organ och organisationer vad gäller förebyggande åtgärder, samt utbildar personal.⁸⁹

Personal inom STT har i sin verksamhet rätt att övervaka postförsändelser och elektronisk kommunikation, avlyssna och spela in telefonsamtal, använda speciella redskap samt få tillträde till myndigheter och institutioner för att genomföra inspektioner.

De direktiv som i dag styr STT är skapandet av ett nationellt fungerande system med förebyggande åtgärder mot korruption. I detta ingår att STT skall skapa ett funktionellt och hållbart rättssystem inom ekonomi, handel och finans. Vidare ansvarar STT för att åtgärdsgrunderna mot korruption skall stärkas genom forskning och analys av informationsmaterial. Här kommer även det internationella samarbetet in i bilden, eftersom STT skall vara Litauens ”ansikte mot omvärlden” när det gäller utveckling av bekämpande av korruption.

Under tidsperioden januari 2001 – juni 2002 mottog STT 924 anmälningar, förfrågningar och klagomål. Majoriteten av de anmälningar som kommer till STT:s kännedom härstammar från individer, och i de flesta fall är dessa anonyma. De områden som är förhärskande i anmälningarna är myndigheter

---

⁸⁸ *Republic of Lithuania law on the special investigation service*,
http://www.stt.lt/en/files/stt_law.pdf

2004-05-15 15:25.

⁸⁹ STT.

som har upprätthållande av lagen till uppgift, samt de verkställande institutionerna i rättssystemet. Befolkningen i Litauen är mest missnöjd med korruption inom polisväsendet och kriminalvårdsanstaltssystemet.

STT:s prioriteringar inför 2003 var:

- 1) Att upptäcka och undersöka storskalig korruption begången av högre statliga tjänstemän.
- 2) Att genomföra undersökningar tillsammans med polis, litauiska ekobrottsmyndigheten, tull och andra brottsbekämpande organ av brott som kan innefattas i den organiserade brottsligheten, olagliga affärssammanslutningar och korruption.
- 3) Att uppdaga och undersöka korruption inom skattemyndigheterna, på en nationell och lokal nivå.
- 4) Att övervaka distribueringen och användningen av bidrag från EU:s fonder.
- 5) Att genomföra ytterligare träning för STT:s personal inom området förundersökning.
- 6) Att arbeta med övervakning och kontroll av genomförandet av det nationella anti-korruptionsprogrammet.

5.1.3 Lagstiftning

Litauen har utvecklat sin lagstiftning för att reducera landets korruption, men för att begränsa arbetet har jag valt att koncentrera mig på några av de lagar som jag anser har haft störst betydelse för Litauens kamp mot korruption. En av lagarna som är av intresse i denna uppsats, *Law on the special investigation service*, behandlas ovan.⁹⁰

Den 26 juni 1997 var reformen för att reducera korruption i Litauen väldigt ung, och Seimas påbörjade då den lagstiftningsprocedur som skulle hjälpa landet med att reducera korruptionen genom att man antog *Republic of Lithuania the law on the accounting for the lawful acquisition of personal property or for the origin of income*.⁹¹ Lagen säger att en person som blivit anklagad eller åtalad för att ha begått en allvarlig brottslig handling för egen vinnings skull, är skyldig att redogöra för förvärvandet av sin egendom, samt redogöra för sina inkomstkällor. Anhöriga samt personer med en nära

---

⁹⁰ Se kap. 5.1.2.

⁹¹ *Republic of Lithuania the law on the accounting for the lawful acquisition of personal property or for the origin of income*,
<http://www3.lrs.lt/c-bin/eng/preps2?Condition1=90400&Condition2>
2004-05-15 15:35.

relation till den misstänkte eller åtalade, har samma skyldighet att redogöra för motsvarande uppgifter.

Den andra juli 1997 beslutades om införandet av *Republic of Lithuania the law on the adjustment of public and private interests in the public service*.⁹² Denna lagstiftning styr regleringen av det privatas inflytande över personer som är anställda inom statlig tjänst, och ger en försäkran om att beslutsfattare inom myndigheter enbart skall ta beslut grundade på det allmännas intresse. Lagen syftar även till att inga godtyckliga beslut fattas, samt att förhindra korruptions uppkomst och spridning inom de statliga tjänsterna.

Criminal code of the republic of Lithuania antogs av Seimas den 26 September 2000.⁹³ Lagen täcker straffrättsligt ansvar för korrupta handlingar mellan den statliga och privata sektorn. Lagen föreskriver ett större ansvar i de fall då en statlig tjänsteman eller person i motsvarande ställning exempelvis har handlat på ett sätt som strider mot hans förpliktelser, alternativt grundlägger en kriminell handling genom utövande av inflytande över person, sörjer för att det bland juridiska personer skall kunna utföras korrupta handlingar, eller planterar tankar om korrupt handling hos statstjänsteman.

5.1.4 Samhällsdeltagande

Enligt Gonzales de Asis är ett av de viktigaste medlen i kampen mot korruption att samhällsmedborgarna involveras. Detta kan ske genom att öka medvetandegraden om korruptionens konsekvenser, samt att konstant bistå invånarna med information om myndigheters och institutioners verksamhet.⁹⁴

Lagstiftaren i Litauen är införstådd med att man inte i tillräckligt hög grad når ut till befolkningen angående deras rättigheter och möjligheter att aktivt medverka i kampen mot korruptionen. De styrande i Litauen inser också nödvändigheten av att involvera invånarna för att en reduktion av korruptionen skall vara möjlig. Lagstiftaren slog därför fast i NACP att en stor anti-korruptionskampanj är nödvändig för att nå ut med informationen och öka medvetandegraden hos allmänheten. Kampanjen skall möjliggöras genom ämnesinriktade tv- och radioprogram, informerande reklamslag, tidningsartiklar och annonser samt diverse tävlingar. Utbildning om

---

⁹² *Republic of Lithuania the law on the adjustment of public and private interests in the public service*,
<http://www3.lrs.lt/c-bin/eng/preps2?Condition1=46177&Condition2>
2004-05-15 15:39.

⁹³ *Criminal code of the republic of Lithuania*,
<http://www.nplc.lt/nj/english/Documents/Criminal%20code.htm>
2004-05-15 15:46.

⁹⁴ Gonzales de Asis, 2000, sid. 8.

korruptionens verkningar på samhället skall hållas genom workshops och diskussionsgrupper. Inom skolväsendet skall korruption ingå som ett ämne inom de samhällsvetenskapliga ämnesområdena.

Slutligen tar NACP upp utbildningen och informationsflödet till massmedia som en stor hjälpsfaktor mot korruption.⁹⁵ Man skall inom kampanjens ramar uppmana journalister att skriva om korruptionen på ett objektiva och ansvarsfullt sätt.

För att grundlägga och säkerställa att medborgarna i Litauen kan ta del av nödvändig information, och ges möjlighet till att aktivt delta i kampen mot korruption, har en lag tillkommit.⁹⁶ Lagen tillkom 1996, och skall sörja för att varje person har rätt att ta del av allmän information vad gäller de statliga och lokala myndigheternas och institutionerna verksamheter. Dessa organ har en skyldighet att informera allmänheten om dess verksamheter, funktioner, strukturer samt de ärenden de behandlar. Denna information måste vara åtkomlig och kostnadsfri för alla.

Undantag finns dock till informationsplikten om:

- 1) Det rör sig om material som är sekretessbelagt inom statlig, kommunal, kommersiell eller bankväsendets verksamhet.
- 2) Innehållet i materialet kan skada statens säkerhet, försvar eller utrikespolitiska intressen.
- 3) Tillhandahållande av informationen skulle inkräkta på rättigheter och lagliga intressen hos andra personer.

5.2 Internationella insatser

Litauen har genom STT ett stort internationellt engagemang rörande frågor om bekämpande av korruption, inte minst sedan Litauen blev ett ansökarland till EU, då man ytterligare fördjupade samarbetet med internationella organ som arbetar för att reducera korruption.

I NACP har man intagit den inställningen att, då korruption varit ett ämne som det internationellt har gjorts stora efterforskningar i och en stor erfarenhetsbank har byggts upp ur dessa forskningsresultat, Litauen som land har mycket att vinna om man är delaktig i dessa samarbeten.⁹⁷ För att

---

⁹⁵ 2002 annual report, *Special investigation service of the republic of Lithuania*, sid. 7, http://www.stt.lt/en/files/2002_STT_Annual_Report.pdf
2004-05-15 15:54.

⁹⁶ *The law of the republic of Lithuania on provision of information to the public*, <http://www3.lrs.lt/c-bin/eng/preps2?Condition1=31283&Condition2>
2004-05-15 15:58.

⁹⁷ *National Anti-Corruption Programme of the Republic of Lithuania*, sid 19f.

Litauen skulle kunna inträda i EU krävdes det att man harmoniserade sin lagstiftning med europeisk standard. Litauen utarbetar därför nya normsystem, en välfungerande rättsterminologi samt bearbetar innehållet i lagstiftningen. Som ett stort steg mot harmonisering inom området korruption, har Litauen signerat och ratificerat de stora internationella anti-korruptionskonventionerna.⁹⁸

Litauen samarbetar vidare aktivt med ett flertal av de stora internationella antikorrupativa organisationerna, som till exempel Council of Europe's Group of States against Corruption (GRECO), Organization for Economic Cooperation and Development (OECD), WB och TF.

Man framhäver slutligen i NACP att det är av stor vikt att Litauen genom STT har en nära samverkan med andra länders organisationer med motsvarande verksamhet, och i denna samverkan arbetar för att gemensamt bekämpa korruptionen, samt ställer upp i det fall assistans är nödvändig.⁹⁹

5.2.1 EU

Ett tydligt tecken på att Litauens samarbete med EU för att bekämpa korruptionen i landet har givit resultat, är kommissionens granskningar av kandidatländerna till EU.¹⁰⁰

Kommissionen fastställer där att mycket gjorts inom Litauens rättssystem. Likaså noterar kommissionen att stora framsteg har gjorts gällande korruptionsbekämpning genom antagande av det nationella anti-korruptionsprogrammet liksom den lagstiftning som gjorts inom området. Kommissionen påpekar dock att arbetet med att bekämpa korruptionen i Litauen måste fortskrida och utvecklas. Fortsatta åtgärder för att stärka den administrativa kapaciteten, framförallt vad gäller utbildning av personal och samordning mellan de olika brottsbekämpande myndigheterna, är nödvändiga.

Även domarnas och åklagarnas professionella kapacitet måste höjas, samt att rättegångsprocessen och verkställigheten av domar måste effektiviseras. Korruptionsnivån i Litauen är enligt kommissionen fortfarande oroande hög, och fortsatta åtgärden mot denna måste vidtas. Kommissionen pekar då framförallt på åtgärder inom Litauens ekonomi, som till exempel att den

---

⁹⁸ *The 1999 council of Europe's criminal law convention on corruption No. 173*, <http://conventions.coe.int/treaty/en/treaties/html/173.htm> 2004-05-15 16:11.

Civil law convention on corruption No. 174.

⁹⁹ *National Anti-Corruption Programme of the Republic of Lithuania*, sid. 20.

¹⁰⁰ *Regeringskansliet faktapromemoria 2002/03: FPM. Kommissionens översynsrapporter för kandidatländerna och strategi för utvidgningen*, http://www.ud.se/fragor/eu/pdf/faktapm_kom2002.pdf 2004-05-15 16:18.

finansiella kontrollen bör stärkas, att den påbörjade pensionsreformen snarast bör slutföras, samt att en förenkling av regelverket vad gäller näringslivet bör genomföras.¹⁰¹

5.2.2 Internationella organisationer

WB har haft ett nära samarbete med Litauen sedan 1992 då Litauen blev medlem av WB. Sammantaget har WB varit medarrangör i 17 anti-korruptiva projekt i Litauen och WB har satsat nästan 500 miljoner \$US på dessa projekt.¹⁰² WB har därför varit – och är – mycket aktiva i Litauens övergångsperiod från en planerad ekonomi till en marknadsekonomi. För närvarande är fem anti-korruptiva projekt pågående.¹⁰³ WB:s stöd till Litauen har framförallt riktats emot en stabil makroekonomi, reducera det politiska inflytandet på den privata marknaden och att genomföra grundläggande lagstiftning rörande handlingar inom den privata sfären.

Litauen har även varit medlem i GRECO sedan 1999-05-01 och är aktiva i de anti-korruptiva program som följt efter det att beslut tagits om *Criminal Law Convention on Corruption*.¹⁰⁴

En annan internationell organisation där Litauen är aktiv medlem är TF. I TF har Litauen deltagit i seminarier och utvärderingar av anti-korruptiva åtgärder. TF fokuserar sin verksamhet främst på organiserad brottslighet, men har kommit fram till att reduceringen av korruption bidrar till en minskning av den organiserade brottsligheten. TF har därför även inlett anti-korruptiv verksamhet, där de baltiska ländernas kamp mot korruption prioriteras.

---

¹⁰¹ Regeringskansliet faktapromemoria 2002/03: FPM. Kommissionens översynsrapporter för kandidatländerna och strategi för utvidgningen, sid. 7f.

¹⁰² Lithuania,

<http://web.worldbank.org/WBSITE/EXTERNAL/COUNTRIES/ECAEXT/LITHUANIAE/XTN/0,,menuPK:304961~pagePK:141159~piPK:141110~theSitePK:304956,00.html>
2004-05-24 10:51.

¹⁰³ För studier av dessa aktiva projekt, se *Active projects*,

<http://web.worldbank.org/external/default/main?menuPK=304987&pagePK=141155&piPK=141124&theSitePK=304956>
2004-05-24 11:24.

¹⁰⁴ The 1999 council of Europ`s criminal law convention on corruption No. 173.

6 Avslutande kommentarer

Efter att ha sammanställt den forskning som skett under 1990-talet och början av 2000-talet rörande korruption och kampen mot korruption i övergångsländer har ett flertal tankar väckts.

Det första – och det största – problemet som upptäcktes var att det inte finns någon generell definition på fenomenet korruption. Den största anledningen till detta är ländernas skilda samhällsstrukturer som i sin tur påverkar dess inhemska strafflagstiftning. För flertalet av övergångsländerna i östeuropa som befinner sig i ett övergångsskede mellan en planerad ekonomi och en marknadsekonomi, har ekonomin tagit ett längre steg i utvecklingen än lagstiftningen. Detta innebär att länderna idag har en väl utvecklad marknadsekonomi, men ingen lagstiftning som kan reglera handlingar inom den privata sektorn. Således uppstår skillnader mellan ländernas lagstiftning och definition angående korruption, då flertalet av dessa länder inte innefattar kriminella handlingar mellan två privata aktörer i begreppet korruption. Att det inte finns en gemensam definition av fenomenet korruption skapar dock stora problem för ett internationellt samarbete mot korruption. Detta belystes i FN:s konvention mot korruption, där man inte lyckades enas om en gemensam definition, trots att detta hade en mycket hög prioritet i förarbetet till konventionen.¹⁰⁵ Konventionen koncentrerades istället på de nationella åtgärder som skulle genomföras. Det blir dock problematiskt att till fullo få kontroll över korruptionen om arbetet inte kan ske över gränserna. Korruption, och den organiserade brottslighet som föds ur och frodas tack vare korruption, är till sin natur gränsöverskridande. En annan faktor som gör det svårt att bli ense om en gemensam definition på korruption är fenomenets omfång. Som redovisats i uppsatsen är korruption ett tvärvetenskapligt begrepp, som kan innefattas i ett flertal akademiska ämnesområden.¹⁰⁶ Det krävs därför inte enbart ett geografiskt gränsöverskridande samarbete för att kunna bekämpa korruption, utan även ett vetenskapligt gränsöverskridande samarbete. Idag finns inte ett väl fungerande tvärvetenskapligt samarbete. Litteraturen är mycket utspridd och svår att sammanställa för den enskilde forskaren. Här skall dock de stora internationella anti-korruptiva organisationerna ha en eloge. De har blivit goda forum där forskning inom de olika ämnesområden som innefattar korruption kan samlas.

När kapitlet om medel att bekämpa korruption skrevs var det en faktor som ständigt återkom som avgörande för en lyckad anti-korruptiv reform: insyn. För att en väl fungerande korrupt verksamhet skall kunna existera krävs osynlighet. Syns inte den korrupta verksamheten så finns den inte heller. Man har i övergångsländerna med olika medel, till exempel mediala avslöjanden samt anti-korruptiva myndigheters avslöjanden, lyckats

---

¹⁰⁵ *United Nations Convention against Corruption.*

¹⁰⁶ Se kap. 3.2.4.

synliggöra korruptionen för samhället. Det stora problemet övergångsländerna har att göra med är dock att korrupta handlingar är offerlösa brott i den meningen att det inte finns några direkta brottsoffer. Vid en korrupt transaktion rör det sig om en mellan två parter överenskommen kriminell handling. Detta innebär i sin tur att staten – som är det egentliga brottsoffret – måste ta ett stort ansvar vad gäller att utöva preventiv verksamhet mot korruption, samt agera kändande vid mål där korrupta handlingar skall dömas. Det finns ingen stat som på egen hand klarar av att bekämpa korruption utan den enskilde samhällsindividens hjälp. För att kunna ta hjälp av individen måste staten, framförallt genom lagstiftning, ge individen möjlighet till insyn i den statliga sfärens handlingar. Genom möjlighet till insyn kan media och utbildningsväsende ge kunskap till samhället om korruptionens indirekta konsekvenser på individen. När människorna ser korruptionen och dess konsekvenser, kan staten få hjälp i kampen mot korruption.

Litauen är hårt drabbat av korruption. Visserligen är Litauen enligt TI:s CPI ett av de övergångsländer i forna Sovjetunionen som har kommit längst med att reducera korruption.¹⁰⁷ Det finns dock övergripande brister i landet vad gäller forskning och officiell statistik. Landet har dock på en nationell nivå lyckats med att involvera samhället i kampen mot korruption, och medvetandegraden är hög hos den enskilde individen om korruptionens existens bland offentligt anställda. När Litauen blev självständigt 1990 skedde en explosiv förändring från en statligt kontrollerad ekonomi till en marknadsekonomi vilket ledde till att lagstiftningen inte kunde hållas i fas med den ekonomiska utvecklingen. Avsaknaden av en civilrättslig lagstiftning och en strafflagstiftning rörande korrupta handlingar ledde till en kraftig ökning av korruption och organiserad brottslighet. Litauen har därför sedan mitten av 1990-talet koncentrerat sina anti-korruptiva reformer till lagstiftningsverksamhet och organisation av offentliga myndigheter. Huruvida det är ett effektivt sätt att reducera korruption i ett land genom att reformera ett samhällsområde i taget är omöjligt att ge ett generellt svar på. Då problemområdena med korruption skiljer sig åt emellan de olika övergångsländerna, kan inte någon reformmall skapas. Litauen har effektivt minskat korruptionsnivån i landet sedan självständigheten, men har mycket arbete kvar. Flera samhällsområden – till exempel hälsovården, ekonomin och rättssäkerheten – som behöver anti-korruptiva reformer har fått stå tillbaka för de stora satsningar som gjorts på lagstiftning och organisatorisk uppbyggnad av myndigheter.

Flera av de övergångsländer som varit en del av Sovjetunionen har sedan den 1 maj i år (2004) blivit fullvärdiga medlemmar i EU. Då dessa stater blev officiella ansökarländer under mitten av 1990-talet, fick EU upp ögonen för de omfattande negativa konsekvenser korruption för med sig i form av bland annat den organiserade brottsligheten. Korruptionen lägger grunden för den organiserade brottsligheten vars verksamhet är helt beroende av korrupta offentligt anställda. Korruptionen lades till hotbilden i

---

¹⁰⁷ Se bilaga A.

och med ansökarländernas inträde i EU. Mycket forskning har bedrivits inom EU, och höga krav har ställts på ansökarländerna rörande reduktion av korruption. Media har uppmärksammat problemen och EU:s befolkning har idag en betydligt större medvetenhet om korruptionens verkningar. En positiv biverkan av medvetenheten om problemen med korruption i de forna Sovjetstaterna är att EU blir tvunget att rannsaka sig självt. Det finns omfattande problem med korruption även i EU. Exempelvis ligger Italien och Grekland på en korruptionsnivå som motsvarar Litauens.¹⁰⁸

---

¹⁰⁸ Se bilaga A.

Bilaga A

TI CPI 2003¹⁰⁹

Country rank	Country	CPI 2003 score	Surveys used	Standard deviation	High-low range
1	Finland	9.7	8	0.3	9.2 - 10.0
2	Iceland	9.6	7	0.3	9.2 - 10.0
3	Denmark	9.5	9	0.4	8.8 - 9.9
	New Zealand	9.5	8	0.2	9.2 - 9.6
5	Singapore	9.4	12	0.1	9.2 - 9.5
6	Sweden	9.3	11	0.2	8.8 - 9.6
7	Netherlands	8.9	9	0.3	8.5 - 9.3
8	Australia	8.8	12	0.9	6.7 - 9.5
	Norway	8.8	8	0.5	8.0 - 9.3
	Switzerland	8.8	9	0.8	6.9 - 9.4
11	Canada	8.7	12	0.9	6.5 - 9.4
	Luxembourg	8.7	6	0.4	8.0 - 9.2
	United Kingdom	8.7	13	0.5	7.8 - 9.2
14	Austria	8.0	9	0.7	7.3 - 9.3
	Hong Kong	8.0	11	1.1	5.6 - 9.3
16	Germany	7.7	11	1.2	4.9 - 9.2
17	Belgium	7.6	9	0.9	6.6 - 9.2
18	Ireland	7.5	9	0.7	6.5 - 8.8
	USA	7.5	13	1.2	4.9 - 9.2
20	Chile	7.4	12	0.9	5.6 - 8.8
21	Israel	7.0	10	1.2	4.7 - 8.1
	Japan	7.0	13	1.1	5.5 - 8.8
23	France	6.9	12	1.1	4.8 - 9.0
	Spain	6.9	11	0.8	5.2 - 7.8
25	Portugal	6.6	9	1.2	4.9 - 8.1
26	Oman	6.3	4	0.9	5.5 - 7.3
27	Bahrain	6.1	3	1.1	5.5 - 7.4
	Cyprus	6.1	3	1.6	4.7 - 7.8
29	Slovenia	5.9	12	1.2	4.7 - 8.8
30	Botswana	5.7	6	0.9	4.7 - 7.3
	Taiwan	5.7	13	1.0	3.6 - 7.8

¹⁰⁹ TI CPI 2003,

http://www.transparency.org/pressreleases_archive/2003/2003.10.07.cpi.en.html
2004-04-28 17:53.

32	Qatar	5.6	3	0.1	5.5 - 5.7
33	Estonia	5.5	12	0.6	4.7 - 6.6
	Uruguay	5.5	7	1.1	4.1 - 7.4
35	Italy	5.3	11	1.1	3.3 - 7.3
	Kuwait	5.3	4	1.7	3.3 - 7.4
37	Malaysia	5.2	13	1.1	3.6 - 8.0
	United Arab Emirates	5.2	3	0.5	4.6 - 5.6
39	Tunisia	4.9	6	0.7	3.6 - 5.6
40	Hungary	4.8	13	0.6	4.0 - 5.6
41	Lithuania	4.7	10	1.6	3.0 - 7.7
	Namibia	4.7	6	1.3	3.6 - 6.6
43	Cuba	4.6	3	1.0	3.6 - 5.5
	Jordan	4.6	7	1.1	3.6 - 6.5
	Trinidad and Tobago	4.6	6	1.3	3.4 - 6.9
46	Belize	4.5	3	0.9	3.6 - 5.5
	Saudi Arabia	4.5	4	2.0	2.8 - 7.4
48	Mauritius	4.4	5	0.7	3.6 - 5.5
	South Africa	4.4	12	0.6	3.6 - 5.5
50	Costa Rica	4.3	8	0.7	3.5 - 5.5
	Greece	4.3	9	0.8	3.7 - 5.6
	South Korea	4.3	12	1.0	2.0 - 5.6
53	Belarus	4.2	5	1.8	2.0 - 5.8
54	Brazil	3.9	12	0.5	3.3 - 4.7
	Bulgaria	3.9	10	0.9	2.8 - 5.7
	Czech Republic	3.9	12	0.9	2.6 - 5.6
57	Jamaica	3.8	5	0.4	3.3 - 4.3
	Latvia	3.8	7	0.4	3.4 - 4.7
59	Colombia	3.7	11	0.5	2.7 - 4.4
	Croatia	3.7	8	0.6	2.6 - 4.7
	El Salvador	3.7	7	1.5	2.0 - 6.3
	Peru	3.7	9	0.6	2.7 - 4.9
	Slovakia	3.7	11	0.7	2.9 - 4.7
64	Mexico	3.6	12	0.6	2.4 - 4.9
	Poland	3.6	14	1.1	2.4 - 5.6
66	China	3.4	13	1.0	2.0 - 5.5
	Panama	3.4	7	0.8	2.7 - 5.0
	Sri Lanka	3.4	7	0.7	2.4 - 4.4
	Syria	3.4	4	1.3	2.0 - 5.0
70	Bosnia & Herzegovina	3.3	6	0.7	2.2 - 3.9
	Dominican Republic	3.3	6	0.4	2.7 - 3.8
	Egypt	3.3	9	1.3	1.8 - 5.3
	Ghana	3.3	6	0.9	2.7 - 5.0
	Morocco	3.3	5	1.3	2.4 - 5.5

	Thailand	3.3	13	0.9	1.4 - 4.4
76	Senegal	3.2	6	1.2	2.2 - 5.5
77	Turkey	3.1	14	0.9	1.8 - 5.4
78	Armenia	3.0	5	0.8	2.2 - 4.1
	Iran	3.0	4	1.0	1.5 - 3.6
	Lebanon	3.0	4	0.8	2.1 - 3.6
	Mali	3.0	3	1.8	1.4 - 5.0
	Palestine	3.0	3	1.2	2.0 - 4.3
83	India	2.8	14	0.4	2.1 - 3.6
	Malawi	2.8	4	1.2	2.0 - 4.4
	Romania	2.8	12	1.0	1.6 - 5.0
86	Mozambique	2.7	5	0.7	2.0 - 3.6
	Russia	2.7	16	0.8	1.4 - 4.9
88	Algeria	2.6	4	0.5	2.0 - 3.0
	Madagascar	2.6	3	1.8	1.2 - 4.7
	Nicaragua	2.6	7	0.5	2.0 - 3.3
	Yemen	2.6	4	0.7	2.0 - 3.4
92	Albania	2.5	5	0.6	1.9 - 3.2
	Argentina	2.5	12	0.5	1.6 - 3.2
	Ethiopia	2.5	5	0.8	1.5 - 3.6
	Gambia	2.5	4	0.9	1.5 - 3.6
	Pakistan	2.5	7	0.9	1.5 - 3.9
	Philippines	2.5	12	0.5	1.6 - 3.6
	Tanzania	2.5	6	0.6	2.0 - 3.3
	Zambia	2.5	5	0.6	2.0 - 3.3
100	Guatemala	2.4	8	0.6	1.5 - 3.4
	Kazakhstan	2.4	7	0.9	1.6 - 3.8
	Moldova	2.4	5	0.8	1.6 - 3.6
	Uzbekistan	2.4	6	0.5	2.0 - 3.3
	Venezuela	2.4	12	0.5	1.4 - 3.1
	Vietnam	2.4	8	0.8	1.4 - 3.6
106	Bolivia	2.3	6	0.4	1.9 - 2.9
	Honduras	2.3	7	0.6	1.4 - 3.3
	Macedonia	2.3	5	0.3	2.0 - 2.7
	Serbia & Montenegro	2.3	5	0.5	2.0 - 3.2
	Sudan	2.3	4	0.3	2.0 - 2.7
	Ukraine	2.3	10	0.6	1.6 - 3.8
	Zimbabwe	2.3	7	0.3	2.0 - 2.7
113	Congo, Republic of the	2.2	3	0.5	2.0 - 2.8
	Ecuador	2.2	8	0.3	1.8 - 2.6
	Iraq	2.2	3	1.1	1.2 - 3.4
	Sierra Leone	2.2	3	0.5	2.0 - 2.8
	Uganda	2.2	6	0.7	1.8 - 3.5

118	Cote d'Ivoire	2.1	5	0.5	1.5 - 2.7
	Kyrgyzstan	2.1	5	0.4	1.6 - 2.7
	Libya	2.1	3	0.5	1.7 - 2.7
	Papua New Guinea	2.1	3	0.6	1.5 - 2.7
122	Indonesia	1.9	13	0.5	0.7 - 2.9
	Kenya	1.9	7	0.3	1.5 - 2.4
124	Angola	1.8	3	0.3	1.4 - 2.0
	Azerbaijan	1.8	7	0.3	1.4 - 2.3
	Cameroon	1.8	5	0.2	1.4 - 2.0
	Georgia	1.8	6	0.7	0.9 - 2.8
	Tajikistan	1.8	3	0.3	1.5 - 2.0
129	Myanmar	1.6	3	0.3	1.4 - 2.0
	Paraguay	1.6	6	0.3	1.2 - 2.0
131	Haiti	1.5	5	0.6	0.7 - 2.3
132	Nigeria	1.4	9	0.4	0.9 - 2.0
133	Bangladesh	1.3	8	0.7	0.3 - 2.2

Käll- och litteraturförteckning

Litteratur

Anticorruption in Transition. A Contribution to the Policy Debate, 2000,
ISBN 0-8213-4802-7,

<http://www.worldbank.lt/docs/act.pdf>

2004-06-19 16:54

Corruption – Definitions and Concepts, Ch. 2

Report commissioned by NORAD and prepared by Inge Amundsen, Chr.
Michelsen, 2000,

http://www.norad.no/default.asp?V_DOC_ID=664

2004-06-19 16:40

Della Porta, Donatella, Mény, Yves *Democracy and Corruption in Europe*,
1997, ISBN L-85567-367-3

Della Porta, Donatella, Vannucci, Alberto *Corrupt Exchanges. Actors,
Resources, and Mechanisms of Political Corruption*, 1999, ISBN 0-202-
30600-3

Edgardo, Buscaglia, Dakolias, Maria *An analysis of the causes of corruption
in the judiciary*, 1999,

<http://www4.worldbank.org/legal/publications/Corruption-72.pdf>

2004-04-28 09:19

Gonzales de Asis, Maria, *Reducing corruption at the local level*, 2000,

http://www.worldbank.org/wbi/governance/pdf/municipal_eng.pdf

2004-06-19 16:01

Helping Countries Combat Corruption. The Role of the World Bank, 1997,

<http://www1.worldbank.org/publicsector/anticorrupt/corruptn/corrptn.pdf>

2004-05-14 16:52

Höjbjerg, Jens Henrik, *Corruption, an impediment to democratic and
sustainable development*, 2003,

[http://www.balticseataforce.dk/Corruption/CBSS_Seminar_March_2003.
PDF](http://www.balticseataforce.dk/Corruption/CBSS_Seminar_March_2003.PDF)

2003-10-29 15:24

Johnston, Michael, *Corruption and Democratic Consolidation*, 1999,

<http://www1.worldbank.org/publicsector/anticorrupt/Princeton.pdf>

2004-05-11 20:52

Kaufmann, Daniel, *Corruption: The Facts*, 1997,

http://www.worldbank.org/wbi/governance/pdf/fp_summer97.pdf

2004-06-19 16:05

”Korruption”, *Nationalencyklopedin*, band 11, sid. 344

Lui, Francis T, “An equilibrium queuing model of bribery” i *Journal of political economy*, Vol. 93, No. 4, Aug. 1985, s. 760-781
<http://80.www.jstor.org.ludwig.lub.lu.se/cgi-bin/jstor/printpage/00223808/di951032/95p0064i/0.pdf>
2003-10-29

”nomenklatura”, *Nationalencyklopedin*, band 14, sid. 204

“Romerska riket”, *Nationalencyklopedin*, band 16, sid. 17ff

Rose-Ackerman, Susan, *Corruption and Government: Causes, Consequences, and Reform*, 1999, ISBN 0-521-63293-5

Rose-Ackerman, Susan, *Corruption: a study in political economy*, 1978, ISBN 0-125-96350-5

”Stuart”, *Nationalencyklopedin*, band 17, sid. 363

Treismann, Daniel, *The causes of corruption: A cross-national study*, 1999,
<http://web.hhs.se/site/Publications/workingpapers/No149web.PDF>
2004-04-29 10:29

Offentligt tryck, Litauen

Criminal code of the republic of Lithuania,
<http://www.nplc.lt/nj/english/Documents/Criminal%20code.htm>
2004-05-15 15:46

National anti-corruption programme of the republic of Lithuania
<http://www.stt.lt/en/files/programe.pdf>
2004-06-19 16:28

Republic of Lithuania law on the special investigation service,
http://www.stt.lt/en/files/stt_law.pdf
2004-05-15 15:25

Republic of Lithuania the law on the accounting for the lawful acquisition of personal property or for the origin of income,
<http://www3.lrs.lt/c-bin/eng/preps2?Condition1=90400&Condition2>
2004-05-15 15:35

Republic of Lithuania the law on the adjustment of public and private interests in the public service,
<http://www3.lrs.lt/c-bin/eng/preps2?Condition1=46177&Condition2>

2004-05-15 15:39

The law of the republic of Lithuania on provision of information to the public,

<http://www3.lrs.lt/c-bin/eng/preps2?Condition1=31283&Condition2>

2004-05-15 15:58

2002 annual report, Special investigation service of the republic of Lithuania,,

http://www.stt.lt/en/files/2002_STT_Annual_Report.pdf

2004-05-15 15:54

Offentligt tryck, Sverige

Regeringskansliet faktapromemoria 2002/03: FPM. Kommissionens översynsrapporter för kandidatländerna och strategi för utvidgningen,

http://www.ud.se/fragor/eu/pdf/faktapm_kom2002.pdf

2004-05-15 16:18

Internationellt offentligt tryck

Civil law convention on corruption No. 174,

<http://conventions.coe.int/treaty/en/treaties/html/174.htm>

2004-05-15 16:12

Rådets rambeslut 2003/568/RIF av den 22 juli 2003 om kampen mot korruption inom den privata sektorn,

http://ue.eu.int/jai_Jo/SV/ST007370_03ORISV.pdf

2004-06-19 16:30

The 1999 council of Europ`s criminal law convention on corruption No. 173,

<http://conventions.coe.int/treaty/en/treaties/html/173.htm>

2004-05-15 16:11

United Nations Convention against Corruption,

http://www.unodc.org/pdf/crime/convention_corruption/signing/Convention-e.pdf

2004-06-19 16:36

Internet

Active projects,

<http://web.worldbank.org/external/default/main?menuPK=304987&pagePK=141155&piPK=141124&theSitePK=304956>
2004-05-24 11:24

Multi-pronged Strategies for Combating Corruption,
<http://www1.worldbank.org/publicsector/anticorrupt/strategies.htm>
2004-05-12 11:00

Curriculum Vitae Donatella Della Porta,
<http://www.iue.it/SPS/People/Faculty/CurrentProfessors/PDFFiles/DellaPortaPDFfiles/DDP-CV.pdf>
2004-06-19 16:07

Curriculum Vitae Susan Rose-Ackerman,
<http://www.law.yale.edu/outside/html/faculty/sroseack/cv-roseackerman.pdf>
2004-06-19 16:08

Daniel Kaufmann, Director, Global Governance, WBI,
<http://econ.worldbank.org/staff/dkaufmann/>
2004-06-19 16:04

Edgardo Buscaglia,
<http://www-hoover.stanford.edu/bios/buscaglia.html>
2004-05-26 18:49

Lithuania,
<http://web.worldbank.org/WBSITE/EXTERNAL/COUNTRIES/ECAEXT/LITHUANIAEXTN/0,,menuPK:304961~pagePK:141159~piPK:141110~theSitePK:304956,00.html>
2004-05-24 10:51

Papers: Daniel Kaufmann,
http://www.worldbank.org/wbi/governance/pdf/kaufmann_papers.pdf
2004-06-19 16:05

Political Competition,
<http://www1.worldbank.org/publicsector/anticorrupt/politicalaccountability.htm#politicalcompetition>
2004-05-11 19:51

STT,
<http://www.stt.lt>
2004-05-17 11:33

Team Maria Gonzales de Asis,
<http://www.worldbank.org/wbi/communityempowerment/CESItem/asis.html>

2004-06-19 15:56

The Glasnost Defense Foundation, Memorial Book,
www.gdf.ru

2004-05-17 11:32

TI CPI 2003

http://www.transparency.org/pressreleases_archive/2003/2003.10.07.cpi.en.html

2004-04-28 17:53

Referenslitteratur

Peck, Linda, L, *Court patronage and corruption in early Stuart England*, 1991, ISBN 0-415-07879-2

Scott, James, C, *Comparative political corruption*, 1972, ISBN 0-13-179028-5